

KERESZTÉNY KIS KÖNYVTÁR

MÜLLER LAJOS S. J.

A KERESZTSÉG

BUDAPEST

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT KIADÁSA

A KERESZTSÉG

IRTA

MÜLLER LAJOS S. J.

SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT
AZ APOSTOLI SZENTSZÉK KÖNYVKIADÓJA
BUDAPEST.

Nihil obstat.

Dr. Michael Marczell
censor dioecesanus.

Nr. 1790.

Imprimatur.

Strigonii, die 16. Junii 1926.

Dr. Julius Machovich
vic. generalis.

Imprimi potest.

215/1926.

Budapestini, die 25. Aprilii 1926.

Adalbertus Csávossy
Praep. Prov. Hung.

**Kiadja a Szent István-Társulat.
Stephaneum nyomda és könyvkiadó r. t. Budapest.
Nyomdaigazgató : Kohl Ferenc.**

TARTALOMJEGYZÉK.

	Oldal
<i>A keresztség az Újszövetség szentsége</i>	5
A keresztség fogalma és természete... ..	5
A keresztség előképei	6
A keresztség alapítása... ..	7
A keresztség szükségessége	9
A vágy- és vérkeresztség	12
A keresztség nélkül elhunyt kisdedek sorsa... ..	14
A keresztség hatásai	15
Amit meghagy a keresztség	20
<i>A keresztség anyaga és alakja... ..</i>	21
A keresztség anyaga... ..	21
A keresztség alakja	24
<i>A keresztség kiszolgáltatója</i>	26
Az ünnepélyes keresztség kiszolgáltatója... ..	26
A szükségbeli keresztség kiszolgáltatója	26
Eretnekek, szakadárok és nem keresztyének is érvényesen keresztelhetnek	29
Az Egyházba visszatérők újrakeresztelése	31
<i>A keresztség alanya</i>	33
Minden ember	33
A kisdedek keresztelése	34
Nehézségek a kisdedek keresztelése ellen	39
Mikor kell a kisdedeket megkeresztelni?	41
A kitett és talált gyermekek megkeresztelése	42
A nem katolikus szülők gyermekeinek meg- keresztelése	42

	Oldal
Vegyes házasságban élők s aposztaták gyermekeinek megkeresztelése	44
Koraszülöttek és magzatok megkeresztelése	44
A felnőttek megkeresztelése	46
A nem keresztények felnőtt gyermekeinek megkeresztelése	48
<i>A kereszteleés ideje és helye</i>	49
<i>A keresztszülők</i>	51
A keresztszülők jogai s kötelességei... ..	51
Ki lehet <i>érvényesen</i> keresztszülő?	54
Ki lehet <i>megengedetten</i> keresztszülő?... ..	55
Egyéb egyházi törvények... ..	55
<i>A keresztség szertartásai</i>	57
A keresztény őskorban	57
A kisdedek keresztségének szertartása	60
I. A kereszteleés előtti szertartások	60
II. A keresztkútnál	65
III. A kereszteleést követő szertartások	66
A felnőttek kereszteleési szertartása... ..	69
A keresztségre vonatkozó egyéb egyházi törvények, (szertartások pótlása, ritus, anyakönyvelés)	69
Néhány következtetés	71

A KERESZTSÉG.

A keresztség az Újszövetség szentsége.

A keresztség fogalma és természete.

Miután a szentségekről szóló általános részben azoknak istenileg bölcs és szép szerkezetét megismertettük, nincs egyéb hátra, mint most már a részletekbe bocsátkoznunk s az elmondottakat az egyes szentségekre alkalmaznunk.

A keresztséggel kell elkezdenünk. Hiszen ez *Isten városának nagyszerű, hatalmas portája, melynek maga az Egyház véste a homlokzatára: A szentségek közül első helyen áll a keresztség, a lelki élet kapuja. Átala leszünk Krisztus tagjai s az Egyház testének része. Mióta az első emberben mindnyájan elvesztünk, azóta az Igazság igéi szerint a mennyek országába be nem mehetünk, ha csak vízből s Szentlélekből újjá nem születünk.*¹

És ezzel nagy vonásokban meg is van adva a keresztségnek természete s jelentősége. Az őskereszténység nem fogy ki a keresztség bámula-

¹ Decret. pro Arm. Denz. 696.

tából s magasztalásából s fontosságához mért ünnepélyességgel szolgáltatta azt ki. A leglényegesebb szertartásáról, a *Krisztus* által rendelt szentségi jelről, a görög s latin nyelven *baptizmus* vagy baptizma a neve, ami alámerítést, megmártást, mosást, tisztítást jelent, de nevezik a régiek — hatásai miatt — „az újjászületés szentségének“, „szülő víznek vagy hullámnak“, „megvilágításnak“, „pecsétnek“ is. A mi „kereszttség“ szavunk szláv eredetű s kereszténnyé tevést fejez ki. Ama néhány szentség közül való, melyeknek szentségi jellegét a protestantizmus s a talaján buján tenyésző szekták sem merik elvitatni, habár fogalmát meg is hamisították s hatásait le is tagadták.

A keresztység előképei.

Minthogy a kegyelemnek s a természetnek szerzője ugyanaz, nem lehet csodálni, hogy e kettő munkái között valami csodálatosan szép párhuzam s összhang mutatkozik. Ebből magyarázható az is, hogy már a pogányok vallásos szertartásaikban szinte természetszerűleg sejtették s előre vázolták a jövőndöket. Sok náluk is a mosakodás, amellyel a belső tisztulás utáni hő vágyukat akarták kifejezésre juttatni s jelképezni. Mindezek a pogány cerimóniák azonban csak vak ajtók voltak s nem nyitottak oda utat, ahova jelezték, a tisztaság s szentség birodalmába.

Maga *Isten* is számos képen mutatta, jöven-

delte, amit az idők teljében volt megalkotandó. Midőn az Ószövetségi Szentírás első lapján azt olvassuk: „A föld pedig pusztá és üres vala és sötétség vala a mélység színén s az Isten lelke lebeg vala a vizek fölött...” majd aztán ez az isteni galamb világosságot gyújt ki s termékenyítő melegével életet s tenyészetet hív elő, voltaképen a keresztségnek elemeit s hatásait látjuk vázolva. A keresztségre mutat rá a paradicsomi forrás, a vízözön, a Vörös tengeren s Jordánon való csodálatos átkelés s számos más szentírási kép. A próféták is jósólnak róla és sóvárognak utána. Így *Ezekiel*: „És tiszta vizet öntök rátok és megtisztultok minden förtelmeitektől... és adok nektek új szívet és új lelket adok belétek“. (36. 25. 26.) És a *Messiás* közeledtével a képek mind világosabbak lesznek, a vágy s reménység mind élénkebbé válik. A farizeusok újabb s újabb mosakodásokat hoznak szokásba s a pogányságból megtérteket vallási fürdőnek vetik alá. *János* az *Üdvözítő* előfutára már rendszeresen hirdeti s osztja „a bűnbánat keresztségét a bűnök bocsánatára“, mert elközelgett az *Isten* országa. Ámde mindezt csakis azért teszi, hogy előkészítse azt a másikat, igazi keresztséget, amelyet a *Messiás* akar adni, aki „Szentlélekkel és tüzzel“ fog keresztelni“. (V. ö. Mt. 3, Lk. 3. 16.)

A keresztség alapítása.

És *Jézus Krisztus* csakugyan, hogy a jelképeknek értelmet, a formáknak tartalmat adjon,

megalapítja az Újszövetség első és legszükségesebb szentségét: a keresztséget.

Mikor maga is beállott a *Jordán* habjaiba, hogy mint az egész bűnös világ erkölcsi képviselője szent rokonától alázattal elfogadja a bűnbánat keresztségét, a Szentatyák szerint a vízzel közölte az erőt, hogy szentségi anyag s az újjaszületés fürdője legyen. „Mióta *Krisztus* bemártotta magát a vízbe — mondja *szent Ágoston* —, a víz erőt nyert minden bűn lemosására.“

A *Nikodemussal* folytatott magánbeszélgetésében már határozottan rámutat a keresztség feltétlen szükségességére: „Ha ki újonnan nem születik vízből és *Szentlélekből*, nem mehet be az *Isten* országába“. (Jn. 3. 5.)

Annyit bizonyosra vehetünk, hogy a keresztséget, mint szentséget már szenvedése előtt rendszeresen meg is alapítja. Hiszen apostolait az utolsó vacsorán már áldoztatja s papokká szenteli, amit alig tett volna, mielőtt a keresztségben nem részesülnek.

A keresztség általánosan kötelező voltát mennybemenete előtt hirdeti ki, midőn nagy ünnepélyességgel így szól: „Elmenvén tehát tanítások minden nemzeteket, megkeresztelvén őket az *Atyának* és *Fiúnak* és *Szentléleknek* nevében... aki hiszen és megkereszteltetik üdvözülni, aki pedig nem hiszen, elkárhozik“. (Mt. 28. 19, Mk. 16. 16.) E törvény pedig, mint méltán feltehetjük, az Egyház születése napján pünkösdkor lépett érvénybe. Tényleg e napot a *Szentlélek*

eljövetelén kívül 3000 ember megkeresztelkedése tette örökre nevezetessé. Ettől fogva a kereszttség forrása mind dúsabban kezdi áztatni a lelkek földjét. Szamaria városa hisz a *Filep* által hirdetett igének s megkeresztelkedik. (Ap. cs. 8.) *Kandaces* királynő egyik főtisztje utazás közben kéri s kapja meg ugyancsak *Fileptől* a szent kereszttség mérhetetlen ajándékát s aztán túláradó örömmel tér hazájába (Ap. cs. 8. 27.) stb. Miként az Írás számtalan helye elárulja, az apostolok s tanítványok nem szűnnek hirdetni a keresztséget, mint az *Istenhez* térés, az ő országába való belépés s az üdvösségnek nélkülözhetetlen feltételét.

A kereszttség szükségessége.

A kereszttség tehát a kinyilatkoztatás tanítása szerint csakoly szükséges, hogy a kegyelmi életre s a mennyországra szülessünk, mint ahogy a testi születés szükséges, hogy e látható világra jöjjünk. Mint már *Tertullián* szellemesen mondja: „Mi halacskák Krisztus szerint vízben születünk“.¹

Ezt a feltétlen szükségességet világosan hirdetik *Krisztusnak* előbb idézett, *Nikodémushoz* intézett szavai s a poklobüntetés terhe alatti parancs, amellyel a keresztséget elrendeli.

A szentatyák sem taníthatták másként, mint

¹ Az ősi Egyház *Krisztust* nem ritkán *lyððç-nek* (halnak) jelképezte s nevezte. E szónak betűi görög szavakra emlékeztetnek, melvek magyarul annyit tesznek: Jézus Krisztus Isten fia, Megváltó. *Tertullián* erre céloz.

ahogy az isteni Mestertől s apostolaitól tanulták, átvették és a Szentírásban olvasták. Így *Arany-szájú szent János* így ír: „Miként lehetetlen lett volna a Vöröstengeren átkelni, ha csoda által Izrael fiainak út nem nyílik, hasonlóképen a keresztség nélkül a földi életből nem juthatunk el az égbe“.

„Meneküljünk azért a vízhez — mondja *szent Kelemen* —, mert ez az egyedüli, ami a jövőendő tűznek erejét kioltja.“

Az egyháztörténelem számos csodaesetről is beszámol, amelyekkel *Isten* mintegy nyomatékot akart adni amúgy is világos és határozott kinyilatkoztatásainak.

Ilyen például az *uzulai* csoda, amelyet az esetnek egyik koronatanuja, *szent Ágoston* beszél el. „Tudunk egy csodát — mondja *szent Ágoston* —, mely *Uzulában*, Afrika egyik városában történt. Egy asszonynak volt fia, ki még nem volt megkeresztelve. A fiú meghalt. Anyja vigasztalhatatlan volt s fiát, ki a keresztség híján nemcsak földi, hanem örök életét is elvesztette, keservesen siratta. Azonban tele bizalommal fogta a gyermeket s elvitte *szent István* vértanu templomába s ott így könyörgött: Szent vértanu, add vissza nekem közbenjárásoddal fiamat, hogy a mennyben annak színe előtt, ki téged megkoronázott, bírhassem egykoron. Míg így imádkozott s könnyei által a gyermeket inkább kieroszakolni, mint visszakérni látszott, az ismét életre ébredt. Csakhamar a papokhoz vitte; meg-

keresztelték ezek s feladták neki a kenetet (a bérnálás szentségét). A gyermek erre ismét a halálba szenderült. Az anya pedig oly boldog arccal kíséré őt sírjába, mintha csak *szent István* vértanu karjába vélte volna fektetni.“ (De Civ. Dei L. 22. c. 8.)

Hűen jellemzi a nagy egyházatyának ez az elbeszélése a hagyományt s az ősi kereszténység általános hitét is.

Egy másik hasonló történetet XIV. *Benedek* pápa beszél el „az *Isten* szolgáinak szenttéavatásáról“ írt híres, klasszikus munkájában.

Bizonyos *Lanhie* nevű pogány *Kulum* faluban nem akarta magát megkereszteltetni, mert — bár volt hite, de a keresztény törvényt túlsúlyosnak vélte. 1734-ben december 21-én meghalt. Két nappal utóbb azonban hirtelen felült koporsójában és sürgetőleg kérte a keresztséget, kijelentve, hogy kész most már magát mindenben *Isten* törvényének alávetni. Mikor a változás okát kérdezték tőle, ezt így adta meg: „Kimulásom után helyhez értem, hová nem lehetett bemennem. Ismeretlen erő visszataszított s én a pokol útján találtam magamat. Ifjúval találtam magamat szemben, ki megszólított: Miért vonakodol *Isten* parancsa szerint élni? Mert lehetetlennek tartom — felelem én — *Jézus* tanítását mindenben követni. Nem nehéz az — veti vissza az ifjú — csak meglegyen a komoly akaratod s ne szünj meg a szükséges malasztért *Jézust* és *Máriát* kérni. És akkor bűn nélkül élhetsz. *Isten*

megengedi, hogy megint visszatérj a testbe. Tanuságot kell tenned, hogy a keresztség szükséges és hogy mily fontos a keresztségi fogadalom megtartása“. Egy hónappal utóbb ismét magához szólította őt az Úr. A falu lakói az elbeszélt eset hitelességét esküvel is készek voltak bizonyítani.

Klaver szent Péternek, a négerek nagy apostolának életrajzában is számos hasonló történetre akadunk.

A keresztség az üdvnek ugyan szükséges eszköze, de mégis oly értelemben, hogy azt, ha nem lehet valóságban felvenni, a vágy- és vérkeresztség is pótolhatja.

A vágy- és vérkeresztség.

A *vágykeresztség* nem egyéb, mint a tökéletes *istenszeretet* avagy az ezzel szinte azonos s egyértékű *tökéletes bánat*. Mind a kettő ugyanis lényegénél fogva már magában foglalja a hő vágyat *Istenhez* simulni, az Ő kedves, szent akaratát mindenben mérvadónak tekinteni s így — nagyon természetesen — a keresztséget is felvenni, amint az lehetségessé válik.

Ily vágykeresztségben részesült *II. Valentinián* császár, ki mint katékumén, hitújonc, már készült a keresztségre, midőn egyik hadjáratában orgyilkos halálra sebzé. Nyomban futárt mentesztett *szent Ambrusért*, hogy *Milanóból* hozza, *Viennebe* jöjjön s őt megkeresztelje. A szent püspök azonban — sajnos — a császárnak csu-

pán ravatalához érkezett meg. A felette tartott gyászbeszédben többek közt ezeket az emlékeztetes szavakat mondá: „Hallom, szomorkodtok miatta, hogy a keresztségben nem részesülhetett. Ámde nem vágyódott-e utána? Hiszen azért hivatott engem. Nem kapta volna-e meg azt a malasztot, mely után annyira kívánczozott? Bizonyly igen. Ha ugyanis a vértanukat kiontott vérük kereszteli meg, úgy *Valentiniánt* az ő jámborsága, az ő vágyódása, az ő akarata keresztelte meg“.

A *vérkeresztség*, vagyis a vértanúság pedig a halálos kínoknak ellenállás nélküli türelmes elviselése *Jézus Krisztusért*.

A keresztyénységnek az a közhite, hogy a vízkeresztséget szükség esetén a vérkeresztség, vagyis a vértanúság is pótolhatja, magának az *Üdvözítőnek* szavain s ígérétének alapszik. Hiszen már az általa hirdetett nyolc boldogságnak egyike: „Boldogok, kik üldözést szenvednek az igazságért, mert övék mennyeknek országa“. (Mt. 5. 10.) Máskor ismét kijelenti: „Aki életét elveszti énérétem, megtartja azt“. (Lk. 9. 24.) Ez amúgy is alig fog megadni a tökéletes szeretet, szóval a vágykeresztség nélkül, mert — amint ugyanő mondja: — „Nagyobb szeretete senkinek sincs ennél, mintha valaki az ő életét adja barátjáért“. (Jn. 15. 13.) Ezt a tant megerősíti az Egyház gyakorlata is, amely a meg nem keresztelt vértanukat csakoly tiszteletben részesíti, mint a megkeresztelteteket.

Bizonyág erre az *Aprószentek* ünneplése, kik — bár öntudatlanul — *Heródes* király Krisztusgyűlöletének estek áldozatul.

Emerenciánát, szent Ágnes († 304) tejtestvérét is az Egyház szent vértanu szüzei közé sorozza, akit még a szent keresztség felvétele előtt méltatott *Isten* a vértanúság koronájára. Épen midőn *Ágnes* sírján buzgón imádkozék, a pogányok *Krisztus* hitéért megkövezték.

A keresztség nélkül elhunyt kisdedek sorsa.

Szánszámraméltó azonban a világból kimúló kisdedek helyzete, kik vágykeresztségre még képtelenek s víz- vagy vérkeresztségben pedig nem részesülhetnek. Sorsukat illetőleg hallgat az isteni kinyilatkoztatás. *Krisztus Urunk* igéi szerint ugyan kétségtelen, hogy *Isten* színe látására el nem juthatnak s így bizonyos értelemben elkárhoznak, de viszont a tüzes pokolba sem juthatnak, mint amely a személyes bűnök méltó büntetése. „Sem el nem juthatnak az örök dicsőségbe — mondja *Nazianzi szent Gergely* —, sem büntetésre nem ítéli őket az igazságos bíró, minthogy, ha nincsenek is megkeresztelve, de személyes gonoszságban sem bűnösök.“ *Aquinói szent Tamás* bölcs tanítása szerint, melyet az Egyház is helyesel, *Isten* helyet készített tehát számukra, ahol nem élvezik ugyan *Isten* színelátásának kimondhatatlan örömeit, de mégis bizonyos természetes boldogságot élveznek, amely a létet számukra kívánatosná teszi. Ez a boldog-

ság azonban az üdvösséggel össze sem hasonlítható. Legfeljebb olyan, mint a pislogó mécses a tündöklő déli naphoz képest. Innen van a jó szülők szorgos gondja, hogy gyermekeik, kiknek élete főleg kezdetben oly törékeny, a szent keresztségben *mielőbb* részesüljenek. A hithirdetőknek is egyik legfőbb vigasza, hogy a kitett, elhagyott, haldokló pogány gyermekeket megkeresztelve, őket — nem ritkán még az utolsó pillanatokban — a mennyország számára megmenthetik. A szent *Gyermekség* nagyszerű műve éppen ezt az apostoli munkát törekszik filléreivel támogatni s pedig a legszebb sikerrel.

A keresztség hatásai.

a) A keresztségnek első hatása, hogy — miként ezt a szentségi jel, a mosás is elárulja — lemossa, *eltörli az összes bűnöket s az értük járó büntetéseket.*

Az isteni kinyilatkoztatás rendkívül éles választóvonalat von az embernek keresztség előtti s utáni állapota között. A régi ember alámerül — szerinte — a keresztvíz hullámsírhába s új ember támad fel abból. Nem az tehát *Isten* szemében, aki volt s így bűne s felelőssége a multért is megsemmisült.

„Eltemetve ővele (*Krisztussal*) a keresztségben — mond *szent Pál* — ő benne fel is támadtatok . . .“ (Kol. 2. 12.)

„Eltemetettünk vele a keresztség által a halálba, hogy valamint *Krisztus* feltámadott halot-

taiból... úgy mi is az élet újságában járunk.“ (Róm. 6. 4.) Nagyon világos, hogy a Szentatyák, a hagyomány eme szócsövei, sem beszélhetnek másként. „A keresztség — mondja *szent Ambrus* — eszközli az átmenetet a földiből a mennybe, a bűnből az életre, a vétekből a kegyelemre, a tisztátalanságból a szentségre. Aki ezen a vízen átmegy, nem hal meg, hanem életre támad.“ *Szent Özséb* pedig így tanít: „Ime a gonoszság, melyet a pokol örök tüze alig tudott volna megemésztetni, a szent forrás által rögtön megsemmisült s a rövid kis fürdővel ki van egyenlítve az örök büntetés. Bemártják az embert a keresztség forrásába s a pillanatig tartó fürdés által megszabadul az összülők örökölt bűnétől. A víz alatt marad, ami az örök tűzre volt méltó“.

Szent Ágoston nem győz áradozni a vigasztalástól, midőn a keresztségnek ezt az első hatását, a tökéletes lelki megtisztulást önmagában szinte érzékelhetőleg is tapasztalja: „Megkereszteltek — írja *Vallomásainak* könyvében — és ezzel eltűnt minden bánkódás előbbi bűnös életem felett. Ó, minő napok! Nem tudtam eltelni, ó, *Isten*, az emberi nem megmentéséért művelt csodáid bámulatától. Hogyan sírtam híveid gyülekezetének énekei alatt! És e könnyekkel beszívárgott a szívembe a te igazságod. Isteni félelem kapott lángra bennem. Könnyeim folytak és mégis oly jól éreztem magamat“. (Confess. 9. 2.)

b) A keresztség második hatása, amely az elő-

zőnek, a tisztulásnak egyben oka is, a *megszentelő malasztának szétáradása bennünk*. Ez királyi pompával, *egész fényes kíséretével* tartja bevonulását. Kigyullad erre a lélekben az új, isteni élet, mely azt kifejezhetetlenül széppé, boldoggá, szerencsésé teszi s hallatlan magas rangra emeli. Minderről azonban az első, általános részben oly bőven szólottunk, hogy a további fejtegetéstől ehelyütt felmentve érezzük magunkat. Világosítson mégis a dologra néhány példa:

Szent Lajos királyról beszéli a történelem, hogy különös kegyelettel volt eltelve ama hely iránt, mely őt keresztényi méltóságára emlékezteté. *Poissy* városában gyakran felkereste a várkapólnát, hol megkeresztelték s órákig eltérdelt ott a keresztút mellett, melyből fejére önték az üdvösség vizét. Ki is jelenté barátai előtt, hogy e hely drágább neki, mint a *rheimsi* székesegyház, ahol királlyá koronázták, mert „ott — mondá — csak atyám mulandó koronájával ékesítettek fel s földi uralkodóvá kentek, míg ellenben itt *Poissyban* Jézus Krisztus fejékével díszítettek s a megváltás szent olajával *Isten* fiává kentek. *Rheimsben* földi trónra nyertem jogot, melynek értéke s fénye a halállal megszűnik, *Poissyban* a kereszttség által a mennyek országára kaptam reménységet, *Isten* fiává s az ég örökösévé váltam“.

Szent Katalin eljegyzése, ez a bájos jelenet, melyet kiváló mesterek ecsetjükre méltó tárgynak találtak, szintén a kereszttségben kapott

megszentelő malasztot jelképezi. A minden tudományban kiválóan jártas pogány szűz álmában látja a mennyek szépséges Királynőjét kisdédével karján. *Jézuska* elfordítja arcát: *Katalin* nem szép, mert nincs megkeresztelve. *Katalin* felébred s álmának, de még inkább *Isten* csodálatos kegyelmének hatása alatt megtér s felveszi a keresztiséget. Erre újra álmot lát. Szemléli ismét az *Istenanyját* gyermekével, aki most már édesen mosolyg reája s gyűrűt húz ujjára. Mikor a szűz felébredt, a gyűrűt csakugyan ujján találja. Erre magát, örök tisztaságát *Krisztusnak* felajánlja. A szűzesség koronájához csakhamar a vértanúságét is megszerzi.

„Ismerem egy jámbor nőt — írja *Bourdon* —, ki szegény volt földi kincsben, de annál gazdagabb a lelkiekben. A városkában, ahol lakott, templomépítésre gyűjtöttek. Nagylelkűen — ami éppen a szegényeknél nem ritkaság — felajánlja megtakarított vagyonkáját, egy tallért a szent célra. A plébános nem akarja elfogadni azon címen, mert az ilyen szegény a pénzre maga is nagyon rászorul. „Mit, én szegény? — kiált fel az asszony. — Nem vagyok-e én megkeresztelve s így nem vár-e reám egy boldog ország öröksége?“

Minthogy azonban a Gondviselés jelen rendjében bánat nélkül nincsen bűnbocsánat, aki személyes bűneinek megbánása nélkül venné fel a keresztiséget, azoktól s az értük járó büntetéstől nem szabadulna s — amennyiben vétke halá-

los — a megszentelő malasztban nem részesülne. Mindazonáltal a keresztség előtt elkövetett vétkek sohasem tehetik a gyónás anyagát. Elég ezeket egyszerűen — legalább tökéletlenül — megbánni, hogy az ember — az érvényesen felvett keresztségnek ereje által — azok bocsánafát, az értük járó büntetések elengedését s a megszentelő malaszt természetfeletti ajándékát, annak minden járulékaival együtt teljes mértékben megnyerje.

c) A harmadik hatása a keresztségnek az a *jegy*, melyet a lélekre nyom s amely az embert valamiképen *Krisztus* képére formálja, titokzatos testébe, az Egyházba bekapcsolja s a szentsegek felvételére képessé s alkalmassá teszi.

Mivel pedig ez az isteni pecsét a lelken *eltörölhetetlen*, az érvényesen felvett keresztséget megismételni nem lehet és nem szabad. Minden ily kísérlet érvénytelen s hatástalan maradna. Szépen megvilágítják ezt az ősi katolikus tant *szent Ágoston* szavai:

„Két születés van: az egyik földi, a másik mennyei, az egyik testi apától s anyától, a másik *Istentől* s az ő Egyházától. Sem azt, sem ezt nem lehet ismételni. *Nikodémus* voltaképpen a testi születésre gondolt (mikor t. i. csodálkozva kérde, vajjon születhetik-e az ember újból) és úgy, miként *Nikodémus* a testi születést érté, értsd te a lelki születést... *Ádám*tól születtem már, *Ádám* nem nemzhet engem ismét; *Krisztus*tól is születtem már, *Krisztus* sem nemzhet engem ismét.

Miként nem ismétlődhetik az anyától való születés: úgy a keresztség sem“.

Vonjunk le mindjárt az elmondottakból egy-némely gyakorlati következtetést.

Minthogy a keresztség a *Krisztus* egyetlen igaz Egyházába való hivatalos belépés, nagyon világos, hogy mindaz, ki érvényesen veszi fel azt, ezzel az Egyház jogára alá kerül s annak törvényeit megtartani köteles. A protestánsok tehát, kik érvényesen vannak megkeresztelve, az Egyház parancsainak, törvényeinek jog szerint szintén alá vannak vetve, hacsak azok egynémelyike alól az Egyház őket bölcs s jószágos okokból nyíltan vagy hallgatagon ki nem veszi.

Az eretnekek által érvényesen megkereszteltek (főleg a gyermekek) voltaképen mind katolikusoknak tekintendők, míg csak az Egyház keblét öntudatos cselekvénnyel el nem hagyják. (Konfirmáció!)

Amit meghagy a keresztség.

A keresztség arra van rendelve, hogy általa mindazt, amit összülönkben, *Ádámban* elvesztettünk, *Krisztusban* bőségesen visszanyerjük. És tényleg a keresztségben meg is van az erő, hogy mindent helyre állítson s nekünk mindent visszaadjon. Mindazonáltal egyes hatásait a Gondviselés egészen a boldog feltámadásig felfüggeszti. Egyelőre tehát az áterendő bűn némely gyászos következményei megmaradnak, minők nevezetesen a rendetlen hajlamok, bűnre ingerlő kí-

vánságok, a nyomor, a szenvedés s végül a kereserves halál. E két utóbbi alól még a szeplőtelen *Istenanya*, az *Immaculata*, sőt maga az Istenember sem voltak kivéve.

Bölcs okok vezették *Istent*, hogy a bűnbeesett emberi nemet, ha a keresztségben meg is tisztítja, de penitencia alól fel ne mentse s a bűn következményeit vele éreztesse.

Mert így aztán magunkban is tapasztaljuk, hogy mily káros és büntetésreméltó a bűn s jobban féljük s utáljuk azt. Továbbá *Isten* ily módon alkalmat akart adni, hogy szenvedés és küzdelem által hősi erényeket gyakoroljunk, élet-szentségre jussunk s annál dicsőbb koronát s pálmát érdemeljünk. Hol maradnának a hitvallók, szűzek s vértanuk fenséges diadalai, ha nem volna a világon kísértés, szenvedély, kín és szenvedés? Valóban az isteni Bölcsesség még a bűnt is ki tudta aknázni nagyobb dicsőségére s ily értelemben elmondhatjuk *szent Ágoston* csodálatos, meglepő ígéit: „Ó, szerencsés vétek!”

A keresztség anyaga és alakja.

A keresztség anyaga.

Miként a szentségekről szóló általános részben kifejtettünk, a szentségek istenileg bölcs és szép szerkezete, anyagból s alakból tevődik össze.

A keresztség anyagát s alakját annál is fontosabb szabatosan ismernünk, minthogy ezt az első

s legszükségesebb szentséget szükség esetén kiszolgáltatni valamennyiünknek legszentebb jogunk s kötelességünk. A keresztség anyaga tehát a víz.

Érvényes anyag mindaz, amit a közfelfogás víznek tart s nevez: folyók, tavak, források vize, ásványvíz, esővíz, hóvíz, megolvadt jég, sőt a kémiai úton előállított víz is. Az érvényen az sem változtat, ha a víz zavaros vagy sáros.

Kétséges anyag, amelyhez tehát csak végső szükség esetén nyúlhatunk: a tejjel vagy borral kevert víz, nagyon híg tea, kávé, leves, hó s jég. Az ily anyaggal kiszolgáltatott keresztséget azonban feltételesen újra meg kell ismételni, amint biztos anyaghoz juthatunk.

Érvénytelen anyag mindazt, amit senki víznek nem tart, minő a tej, a leves, a tea, a sör, a nyál, a könny, a veríték. Ilyen vagy egyéb folyadékkal tehát még szükség esetén sem szabad a keresztelést megkísérlelnünk.

A *szükség esetén* kiszolgáltatott keresztség anyaga akármily közönséges, természetes víz lehet, ha szentelt vízhez hamar s könnyen nem juthatunk. Az *ünnepélyes*, tehát pap által kiszolgáltatott keresztségnél azonban a Nagyszombat s Pütkösd vigiliáján megáldott, szentelt vizet kell igénybe venni. Ha kegyelet *Jordán* vízről gondoskodik, szabad ebből az ünnepélyes keresztség anyagába, a megáldott vízbe is valamit elegyíteni.

Ami pedig a víznek a keresztelésnél való al-

kalmazását illeti, azzal a keresztelőnek valamegyes lemosást kell eszközölnie, mert csak így lesz a belső lelki megtisztulásnak érzékelhető jele.

Ez a lemosás történhetik alámerítés, leöntés vagy meghintés által. A keresztelésnek mind a három módja már kezdettől fogva a körülmények szerint alkalmazásban volt.

Az ősi Egyház századokon át többnyire alámerítéssel keresztelt. A keresztelendő övig a vízbe lépett, mire aztán a keresztelő a szentségi szavak elmondása közben egyszer vagy háromszor alámerítette. A betegeket azonban már kezdettől fogva leöntéssel vagy esetleg meghintéssel keresztelték. Teljesen hihetetlen, hogy az első 3000 hívő megkeresztelése, kiket *Péter* apostol prédikációja Pünkösöd napján megtérített, másként ment volna végbe. (Ap. cs. 2. 41.) Már a katakombák falfestményei is tanúsítják, hogy az ősi gyakorlat a leöntést is ismeré.

Eleinte a keresztelést — *Krisztus* mintájára — a folyók partján szerették kiszolgáltatni. Mióta *Nagy Konstantin* 313-ban kiadott *milánói* rendelete az Egyháznak szabad mozgást engedett, divatba jöttek az ú. n. *baptisteriumok* vagyis *keresztelő kápolnák*. Rendesen köralakú vagy szabályos többszögű kápolnák voltak ezek a székesegyházak tőszomszédságában. Közepüket a medence foglalta el, melyhez több oldalról márványlépcső vezetett. Az V-ik századtól fogva az sem ritka, hogy a keresztelő kápolnát, illetőleg keresztelő kutat magában a templomban helyez-

zék el. Minthogy pedig a XIII. századtól fogva a leöntés mindinkább kiszorítja a keresztelésnek egyéb módjait, a keresztelő medencék helyüket lassankint a keresztkutaknak engedik át. A vízzel való meghintés általános szokás sohasem volt, jóllehet annak érvényét az Egyház mindig vallotta s elismerte. A legújabb törvénykönyv a keresztelés módját illetőleg így határoz: „Habár a keresztséget érvényesen lehet kiszolgáltatni akár leöntéssel, akár alámerítéssel, akár meghintéssel . . . a mód, amely inkább van gyakorlatban tartassék meg a különböző egyházak ki próbált szertartási könyvei szerint“. (758. k.)

Hogy pedig a leöntéssel kiszolgált keresztség bizonyosan érvényes legyen, a vizet a megkeresztelendő fejére kell öntenünk s pedig oly módon, hogy a víz ne csak a haját, hanem a bőrt is érje s azon valamelyest végig fusson. Ezt nevezi ugyanis mindenki az ember lemosásának, amit az Úr a keresztség szentségi jeléül rendelt.

Az akár szükség folytán, akár egyéb okból másképen végbevitt keresztelést, amint lehet, feltételesen meg kell ismételni, nehogy ennek az oly szükséges s fontos szentségnek érvényét bármennyire is kockáztassuk.

A keresztség alakja.

A keresztség alakja vagyis a víz alkalmazása (a leöntés) közben kiejtendő szavak a latin Egyházban a következők: *N. Én téged kereszttellek az Atyának és Fiúnak és Szentléleknek nevében.*

A lényegében azonos görög forma a következő:

Megkereszteltetik Isten szolgája N. az Atyának és Fiúnak és Szentléleknek nevében.

Ezekből a szavakból elvonnunk vagy azokhoz hozzáadnunk mit sem szabad.

Így pl. ha valaki a bekezdő szavakat: „Én téged keresztellek“ elhagyná, a keresztség bizony érvénytelen s feltétlenül megismétlendő volna. Sőt a formában előforduló második „és“ mellőzése is veszélyeztetné az érvényt.

Ha azonban a megkeresztelendőt nem nevezőnk meg, azért biztosan érvényesen volna megkeresztelve.

Viszont bármi hozzáadás a szentségi szavakhoz tilos, sőt olykor veszélyes is lehet, hogy az érvényt megrontja.

Így pl. ha valaki az isteni személyek neveihez nem csupán helytelen áhítatból, hanem azzal a szándékkal csatolná szűz Máriát vagy valamely más szentet, hogy az ő nevükben is akar keresztelni, a szentséget érvénytől megfosztaná.

Ha akár az anyag, akár az alak szempontjából kétséges keresztséget megismételjük, ily szándékkal s szavakkal kell azt tennünk: „Ha nem vagy megkeresztelve, én téged megkeresztellek ... stb.“.

A keresztség kiszolgáltatója.

Az ünnepélyes keresztség kiszolgáltatója.

Az *ünnepélyes*, szertartásos keresztségnek *rendes* kiszolgáltatója az illetékes plébános avagy annak helyettese a káplán. Más pap erre csak a püspök vagy plébános engedélyével vállalkozhatik, amit azonban szükség esetén az illető fel is tételezhet. A szerpapnak (diakonnak) szintén rendi hatalmai közé tartozik a keresztség ünnepélyes kiszolgáltatása, e hatalmat azonban napjainkban csak *rendkívüli esetekben*, kellő okból, engedéllyel gyakorolhatja.

A szükségbeli keresztség kiszolgáltatója.

A *szükségbeli*, tehát nem ünnepélyes keresztséget bárki feladhatja érvényesen. A lényeges csupán az, hogy a keresztelő az anyagot s alakot helyesen alkalmazza s legyen *szándéka azt tenni, amit Krisztus rendelt s az Egyház tesz*, mikor keresztel. Viszont azonban nem lényeges, hogy a keresztelő Krisztusban, Egyházban higgyen avagy a keresztségről helyesen vélekedjék.

De még a szükségbeli keresztségnél is — amennyiben választani lehet — inkább áldozópap kereszteljen, mint szerpap; inkább szerpap, mint alszerpap; inkább egyházi személy, mint világi; inkább férfi, mint nő. Némely kényes esetben azonban csupa szeméremből ez a szent ténykedés nőre bizandó. Akkor is inkább

nő kereszteljen, ha az gyakorlottabb s így a keresztség érvényességét jobban biztosítja.

Az a keresztény igazság, hogy az egyházakon kívül más is érvényesen keresztelhet, csak nagy nehezen ment át a hívek köztudatába. Azonban már a 306-ban tartott *elvirai* zsinat hivatalosan is kimondja, hogy szükség esetén világiak is keresztelhetnek.

Ennek az egyébként ősi hitnek érdekes bizonyítékát látjuk *szent Athanáz* († 373) esetében. Mikor *Sándor* alexandriai püspök egy alkalommal a tengerparton sétál, néhány játszadozó gyermeket pillant meg. Egyik közülök, az ő későbbi nagynevű utóda, *Athanáz*, a püspök szerepet adta s néhány gyermeket megkeresztelt. *Sándor* erre hivatalos vizsgálatot indít s a papi bizottság megállapítja, hogy a kiszolgáltatott keresztség érvényéhez kétség nem fér, csupán a kísérő szertartásokat kell pótolni. *Athanázt* s kicsi társait, kik neki a szent ténykedésben segítettek *Sándor* püspök a szülők beleegyezésével az Egyháznak adta át nevelésre.

Valami hasonló történt 1850-ben *Metz* városában. A plébános, a kitűnő katekéta, az iskolában a keresztségnek elkerülhetetlen szükségességét magyarázza. A gyermekek feltűnő aggodással tekintgetnek *Esztikére*, az ő kis zsidó tanuló-társnőjükre, ki az iskola egyik szögletében feladata mellé ül, akinek azonban semmi keresztény oktatás figyelmét el nem kerülte. Óra után bánatosan veszik körül, mert hiszen pajtásnőjük

lelke a kárhozat veszélyében forog. *Eszti*ke is láthatólag zavart volt s nem sok rábeszélésbe került, hogy őt a megkeresztelkedésre rávegyék. Tanácskoztak, hogy mit tegyenek. Először is a plébános úrhoz fordultak kérésükkel, aki azonban megmagyarázta, hogy ehhez a szülők beleegyezése volna szükséges. Erre *Eszti*ke szüleihez mentek, akik a kérés teljesítését kereken megtagadták. A gyermekek — *Esztikét* sem véve ki — vigasztalhatatlanok. De hát — veti fel az egyik — nem mondotta-e a plébános úr, hogy szükség esetén mindenki keresztelhet s nem forog-e itt fenn valójában a szükség esete?

Esztikét tehát, úgy, ahogy tudták, a keresztségre előkészítették, aztán beosontak a mindig nyitott s épen üresen álló templomba. Már-már a kereszteléshez fogtak, mikor újabb nehézség támadt. A plébános ugyanis azt is mondotta, *hogyha lehet*, inkább férfi kereszteljen, mint nő. Behívják tehát a közelben játszadozó *Tódort*, ki mint jó tanuló, a keresztség mivoltával szintén teljesen tisztában volt. Ez némi vonakodás után vállalkozott is a szent cselekvényre.

Minden sikerült. A gyermekek túlboldogan mennek haza, mint ha mi sem történt volna. Három nap múlva *Mária Eszter*, a kis újkeresztény súlyosan megbetegedett s kevéssel utóbb az égbe költözött. A köztisztelőben álló plébános, kinek a titkot a gyermekek elárulták, felkereste most a boldogultnak szüleit, őket az egész esetről tudósította s megkérte, hogy az elhunytat keresz-

tény módon temethesse el. A szülők némi húzavona után ebbe bele is egyeztek. Sőt néhány napra rá a keresztény hit felvételére ők is jelentkeztek. Bizonyára a kis *Mária Eszter* könyörögte ki ezt a nagy kegyelmet számukra.

Eretnekek, szakadárok és nem keresztények is érvényesen keresztelhetnek.

Még sokkal nehezebben tört utat a keresztény öntudatban az a hit, hogy az eretnekek, szakadárok, sőt meg nem keresztelt egyének által feladott keresztség is érvényes.

Tertullian, sőt maga *szent Cyprián* püspök († 258) az ily keresztség érvényét tagadták. A mind hevesebbé fajuló vitát *I. István* pápa († 257) döntötte el, kijelentve, hogy a régi hagyományokhoz kell ragaszkodni s ennél fogva az eretnekségből megtért egyéneket nem szabad újra keresztelni.

A meg nem keresztelt egyének által kiszolgáltatott keresztség érvényében *szent Ágoston* is kételkedett. A kérdést nem merte eldönteni, hanem zsinatra bízta.

I. Miklós pápa és a compiègni zsinat *szent Ágoston* kétségét is megoldotta, kijelentve, hogy pogány és zsidó is keresztelhet érvényesen.

Végre a *tridenti* szent zsinat kiközösítéssel bünteti azokat, kik az eretnekek által kellő szándékkal s megfelelő formában kiszolgáltatott keresztség érvényességét tagadják. A világiak s

nem katolikusok által *helyesen kiszolgált*. kereszttség érvénye tehát végleg el van döntve s abban katolikus ember többé nem kételkedhetik. Ámde annak megállapítása, vajjon a világi vagy nem katolikus keresztelőben meg volt-e a *kellő szándék* s a szentségi anyagot s alakot *kellőképen* alkalmazta-e, a gyakorlatban nem ritkán nehézségekbe ütközik. Nevezetesen ami a protestáns lelkészek által kiszolgált kereszttséget illeti, az Egyház általános gyakorlata a legújabb időkig az volt, hogy azt érvényesnek elismerte és az eretnekségből megtérőket még feltételesen sem keresztelte meg, hanem egyenesen a töredelem szentségéhez s a szentáldozáshoz, illetőleg a löbbi szentségekhez bocsátotta.

Mióta azonban a protestantizmus hitbeli felbomlása mind nagyobb mérveket ölt s pásztorainak tekintélyes hányada még a Szentháromságot s *Krisztus* istenségét is tagadja, a helyzet lényegesen megváltozott.

Méltán lehet ugyanis kételkedni, hogy az ilyen lelkészek, mikor keresztelnek *azt akarják-e tenni*, amit *Krisztus rendelt* s nem látnak-e a kereszttségben csupán pusztá üres jelképet.¹ Az sem bizonyos, hogy a szentségi anyagot s alakot megfelelően használták-e?

1905-ben *Németországban* nagy feltűnést keltett az az eset, midőn a protestáns főhatóság *Mauritz* pásztor által az utolsó öt évben kiszol-

¹ 1882-ben Bazelben a protestáns zsinaton 39 pásztor 32 ellenében a kereszttség szükségessége *ellen* szavazott.

gáltatott keresztségeket (mintegy 600-at) érvényteleneknek deklarálta s a szülőket felszólította, hogy gyermekeiket újra keresztteltesék meg. A nevezett pásztor ugyanis, mint kitűnt, a kereszttelésnél a következő önkényes formát alkalmazta: „Én téged keresztteliek feltekintve az egyellen *Istenre*, akit az Egyház *Atyának, Fiúnak s Szentléleknek* vall“.

Egy másik lelkész pedig — miként 1906-ban, január havában az újságok jelentették — *Kölnben* egyszerűen az igazság nevében osztotta a keresztséget.

Mi is hallottunk protestáns lelkészről, aki a „haza“ vagy akár *Kossuth Lajos* nevében keresztelt s egy másikról, ki a vizet arasztnyira a gyermek feje mellett öntötte a medencébe s az emiatt aggodalmaskodó szülésznőt azzal vigasztalta, hogy „hiszen ez úgys csak jelpép“.

Az Egyházba visszatérők újrakeresztelése.

Miért is a *szent Officium* elrendelte, hogy valahányszor eretnek az Egyházba visszatér, bármely felekezethez tartozott, a keresztség érvényét illetőleg vizsgálatot kell indítani s ennek eredménye szerint a keresztteléstől vagy egészen el kell tekinteni, avagy azt feltételesen vagy feltétlenül megismételni. Hazánkban a legújabb időkig a protestánsok keresztségét — kivéve az unitáriusokét — érvényesnek szokták tekinteni. Ez utóbbi felekezet ugyanis tagadja a *Szentháromságot* s így bajosan tételezhető fel, hogy sa-

ját hitelvei ellenére helyes szándékkal kereszteljen, még ha esetleg — állami kényszer folytán — a külső formát betartaná is, hogy így aztán bevett *keresztény* felekezetnek ismerjék el. Miért is a megtért unitáriust *minden körülmények között* föltételesen meg kell keresztelni.

Az elmondottakból az is nagyon világos, hogy miként másutt tárgyaltuk,¹ katolikus szülő gyermekét protestánsokhoz keresztvízre már csak ez okból sem küldheti. Az Egyház ezt a me-renyletet kiközösítéssel sújtja. (2319. k.)

Kétség merülhet fel a keresztség érvénye felől akkor is, ha azt *világi* egyén (pl. szülésznő) szolgáltatja ki. Ha a keresztelő ügyes, kioktatott, megbízható egyén, főleg, ha az anyag s alak helyes alkalmazását két vagy egy szakavatott tanu is igazolja, miként ezt a törvénykönyv — a lehetőség szerint — megkívánja (742. k.), akkor a keresztséget feltételesen sem szabad ismételni, hanem csupán az elmaradt szertartások pótlándók. Ha azonban a keresztség érvényéhez bármely okból alapos gyanú érkezik, azt feltételesen meg kell ismételni. Az új törvénykönyv a plébánosoknak szigorú kötelességévé teszi, hogy a szülésznőket, orvosokat, sebészeket a keresztelés helyes módjára gondosan kioktassák. (743. k.) Azt azonban szintén szívükre kell kötni, hogy a keresztséget *csupán végső szükség esetén*, amikor pap nem hívható, szabad kiszolgáltatniok. A

¹ A hit és remény. 72. lap.

legnagyobb visszaélések közé tartozik, ha a szülésznő — mint néhol szokás — az újszülöttet, akár gyenge, akár erős, a születés után megkereszteli.

Az apa vagy anya tulajdon gyermekét csupán a végső szükség esetén keresztelje meg. (742. k.) Amennyiben azonban ez megtörténnék, ebből a keresztelésből semmiféle lelki rokonság nem származnék.

A keresztség alanya.

Minden ember.

Midőn *Krisztus* a keresztséget, miként láttuk — az üdvösség szükséges eszközévé tette, ezzel egyben az egész emberi nemet, melynek megváltásáért a világra jött, annak felvételére kötelezte. Ez már az ő általános üdvöztető szándékából következik, melynél fogva: „azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön és az igazság ismeretére jusson“. (I. Tim. 2. 4.) A keresztség felvételére egyébként minden kivételt kizáró isteni parancsot is adott, midőn mennybe szállta előtt a legünnepélyesebb formában kihirdeti: „Elmenvén az egész világra, hirdessétek az evangéliumot *minden* teremtménynek. Aki hiszen és *megkereszteltetik*, az üdvözülj; aki pedig nem hiszen, elkárhozik“. (Mk. 16. 15. 16.) Az apostol szerint tehát „nincs többé zsidó, sem görög, nincs szolga, sem szabad, nincs férfi, sem asszony; mert ti mindnyájan egyek vagytok (a

szent keresztség által) *Krisztus Jézusban*“. (Gal 3. 28.)

A felnőtteknek — nagyon természetesen — mint a többi szentséghez, úgy a keresztséghez bizonyos felkészültséggel kell járulniok. A Szentírás több helye mint illet nevezetesen a hitet s töredelmet állapítja meg. Ez utóbbi körülmény épen olyan fontos, mint érdekes kérdés tárgyalására nyújt alkalmat. Miképen vélekedjünk a kisdedek keresztségéről, kiket a hitre s töredelmre még képtelen, öntudatlan állapotban viszünk a keresztkúthoz?

A kisdedek keresztelese.

A keresztény őskorban a pelagiánok tagadták a gyermekkeresztelese szükségességét, a középkorban a *valdiak* vonták annak hatékonyságát kétségbe. A XVI. század reformátorait e kérdés módfelett kényelmetlen helyzetbe hozta. Egyrészt nem mertek a tizenhatszázados hagyományos szokással szakítani, de másrészt a gyermekkeresztséget sehogy sem tudták ésszerűen a saját vallási rendszerükbe beleilleszteni. Hiszen szerintük az ige, a hit az, amely egyedül üdvözít s ennél fogva a szentségek sem lehetnek egyebek, mint a hit ébresztői s jelképei. Minthogy azonban a kisdedek hit indításra, jelképek megértésére képtelenek, tehát a szentségek reájuk nézve teljesen hatástalanok s feleslegesek. Sem *Luther*, sem *Kálvin* nem merték ezt a világos következtetést levonni s a gyermekkeresztelese

mellett döntöttek. De levonták a következtetést a protestantizmus talaján felburjánzó *anabaptisták, szociánusok s baptisták*. Az utóbbiakkal vitatkozó Református Dogmatika¹ dicséretreméltó őszinteséggel bevallja, hogy „igazán konzekvensnek csak a *quakereket* mondhatjuk, akik eltörölték a Sakramentumokat“.

Be kell vallanunk, hogy a Szentírás a gyermekkeresztségről, mint annyi más, a protestantizmus által is elfogadott igazságról *nyíltan* nem beszél, de mégis tanítja azt a sorok között. Annyi ugyanis a Szentírásban is világosan ki van mondva, hogy *Ádámban* mindnyájan vétkezünk s így bűnben, üdvösségre képtelen állapotban jövünk a világra (V. ö. Róm. 5. 12.) és „ha ki újonnan nem születik vízből és Szentlélekből, nem mehet be az Isten országába“. (Jn. 3. 5.) Az általános törvény alól tehát a gyermekek sincsenek kivéve. Ámde, ha a *baj* általános, az *orvoságnak* is ilyennek kell lennie.

Vagy hogyan? Az a *Jézus*, ki oly végtelenül gyengéd a gyermekvilág iránt — „hagyjátok — úgymond — a kisdedeket hozzám jönni és ne tiltásatok el őket, *mert ilyeneké az Isten országa*“, (Mk. 10. 14.) — épen rajtuk nem tudott vagy nem akart segíteni?

A világmegváltó, a jó Pásztor épen nyája bárányait feledte el?

¹ W. Heyns—Galambos: Református Dogmatika. (1925.) 254 lap.

Aki mindenkiért ontá véré, csupán a gyermekeket zárta ki szívéből, a gyermekeket mondom, akiket például állít oda: „Bizony, mondom nektek, aki nem fogadja *Isten országát, mint a kisdéd*, be nem megy abba?” (U. o. 15.)

Valóban, ha ez így volna, kegyetlenséggel kellene várólunk az isteni Szívet, annál is inkább, mert az emberiség igen tekintélyes hányada kisdéd korában pusztul el.

Ha *Krisztus* a keresztség hatalmas mentőszert nem terjesztette ki a gyermekekre, ezt csak azért tette, mert — mint a protestantizmus állítja — a gyermekek annak elfogadására képtelenek. Ámde, ha tudtak minden *személyes közreműködés nélkül*, sőt akkor, mikor még nem is léteztek, ősapjukban, *Ádámban* elbukni, miért is ne volnának képesek *személyes közreműködésük nélkül*, második atyjukban, fejükben, *Krisztusban* a szent keresztség által megigazulni?

És ha *Isten* az ószövetségben gondoskodott eszközről,¹ hogy a kisdédek az áteredő büntől megszabaduljanak s a hívek lelki családjába felvétessenek, elmulasztotta volna ugyanezt tenni az újszövetségben, melyben oly „bőséges a megváltás?”

¹ Ez az eszköz az Ószövetségben a körülmetéltetés volt (amelyet a nőknél valami más szertartás pótol). V. ö. Gen. 17. 14. Ez az egyházatyák véleménye, így tanította *szent Tamás* (S. Th. 3. p. qu. 70. art. 4.); *III. Ince* a kátharok elleni dekretumában. *Suarez* az ellenkező nézetet szinte vakmerőnek állítja.

Egyébként a szentírási helyek némi hiányát s homályát bőven pótolják s megvilágítják a hagyomány és a tények.

Mi, katolikusok jól tudjuk, amit a protestánsok is — bár elvben tagadnak, de gyakorlatban számtalanszor vallanak —, hogy hitbeli tudásunk forrása nem csupán az Írás, hanem a hagyomány is.

Hiszen *Krisztus* apostolait nem írni, hanem prédikálni küldötte.

Nevezetesen, csakis a hagyományból ismerjük magának a Szentírásnak hitelességét s homályos helyeinek igazi értelmét.

Így, ami a *gyermekkeresztséget* illeti, az Írás több helyen *egész családok* megkeresztelkedéséről számol be. Így *Péter* Korneliusnak, *Pál Lidia* bíborárusnőnek, a filippii börtönőrnek, *Krispusnak*, a zsinagóga fejedelmének *egész* háznépét megkeresztelteti, sőt *Pál Stefanának* *egész* házát maga tulajdon kezével megkereszteli. A hagyomány e helyeket mindig úgy értette s magyarázta, hogy a keresztség jótéteményében a felnőttekkel együtt a gyermekek s kisdedek is részesültek. Az első századok Atyái a gyermekkeresztelésről már mint ősi hagyományos szokásról emlékeznek meg. És ha a megtévedt *Tertullian* körülbelül egy századdal az apostolok kora után ezt a gyakorlatot támadja, ezzel is csak a korabeli szokás mellett bizonyít. *Szent Ágoston* így ír ez ügyben: „A gyermekek keresztségét hagyomány útján az egész Egyház

tartja s mint az apostoloktól átszármazott tanítást szilárdan gyakorolja“. „Habár a csecsemők — írja másutt — sem szívvel nem hihetnek még az igazságban, sem szájjal vallást nem tehetnek az üdvösségre s valóban sirás és zokogás közt ünneplik ezt a titkot, mintha ellenszegülni törekednének, mégsem állítja egyetlen keresztény sem, hogy náluk a keresztség kárba veszett.“ „A kisdedeket is — írja ugyancsak ő — viszik a templomba, jóllehet tulajdon lábukon nem tudnak még oda futni... Senki tehát ne bűgjon más tanítást a fületekbe: mindig ez volt az Egyház tanítása és szokása; ezt vette át az ősök hiteként, ezt tanítja végig.“

Szent Cyprián, Fidus tévedése ellenében ugyanezt hangoztatja: „a zsinati határozatok értelmében a csecsemők megkeresztelendők!“

Felette érdekes, amit Origenes († 254) ez ügyben ír: „Minden lélek, mely testben születik, szennyes a bűntől. Ez az oka, hogy a keresztséget, mely a bűn eltörlésére van rendelve, a gyermekeknek is kiszolgáltatják. Ha ugyanis a gyermekekben semmi sem volna, ami bocsánatra szorul, akkor a keresztség reájuk bizonyára felesleges volna“. Így beszél a hagyomány.

Végül itt a XIX. százados kereszténység!

Ha a gyermekkeresztelés érvénytelen és semmis volna s csak a felnőttek, hitet indítani tudók, volnának képesek a keresztség elfogadására, miként ez a protestáns hitelvekből szorosan következik, akkor kereszténység voltaképen

nem is létezik. Hiszen néhány jelentéktelen töredéktől eltekintve valamennyi tagja öntudatlan, kisdéd állapotban fürdött meg az újjászületés vizében.

Akkor nem volt keresztény az őskor, a vértanuk kora, nem a szent középkor. A hősök s tudósok, kik annyi dicsőséget szereztek nevében voltaképen nem is keresztények. „A pokol kapuival dacoló Egyház“ tévútra vezette s vezeti az egész emberiséget. Krisztus ígérete, ki Egyházával akar maradni mindörökre, üres és értelmetlen frázis, szövirág csupán. Az egész isteni terv dugába dőlt. *Jézus* nem tudta vagy őszintén nem is akarta azt megvalósítani. Ámde akkor hihetünk-e komolyan az ő istenségében? . . .

És ha mindeme föltevések ellen a józan ész és érzék tiltakozik, akkor el kell ismernünk, hogy „az igazság oszlopa és erőssége“ az Egyház, nem téved, mikor a kisdedeket megkereszteli s e pillanattól fogva bekebelezett tagjainak tekinti.

Nehézségek a kisdedek keresztelése ellen.

Azok a nehézségek, melyeket a gyermekkeresztelés ellen felhozni szoktak, valóban alapatlanok s könnyen megoldhatók. Az egyik *szent Pálnak* a zsidókhoz írt levele egyik helyébe fogódzkodik (11. 6.), mely szerint „hit nélkül lehetetlen kedvesnek lenni az *Istennél*, mert az *Istenhez* járulónak hinnie kell. . .“

Igen, mi is elismerjük, hogy a hittel indul meg a természetfeletti élet, az Istenhez fordulás,

és épen azért a kised sincs annak kötelezettsége alól kivéve. És majd fogja is azt teljesíteni, amint teheti. Erről kezeskedik az Egyház, a keresztszülők, kik a kised lelkében elültetett természetfeletti életcsirát ápolni fogják. „A kisedeket, mint mondja *szent Ágoston*, a kegyelem átvételére nem annyira azok viszik, kik karjaikon hordozzák, hanem a hívők s szentek közössége.“ Ez elég biztosíték arra, hogy a gyermek hitbeli kötelességének, mikor majd képes lesz arra, meg fog felelni. Lehetetlenre senki, tehát Isten sem kötelezheti.

Egy másik ellenvetés megint azt hangoztatja, hogy senkinek sem lehet saját beleegyezése nélkül, sőt akarata ellenére oly súlyos terheket a vállára róni, mint aminőkkel a keresztség kapcsolatos. Miért — *Erazmus* véleménye szerint — a megkeresztelteket, ha felserdülnek, legalább is meg kellene kérdezni, vajjon hajlandók-e önként teljesíteni, amit keresztszülők nevükben megígértek... Ez a kifogás, amily tetszetős, épen oly helytelen s igazságtalan. Az Egyház a *tridentini* zsinaton kifejezetten el is ítélte. A keresztség ugyanis az embert nem olyasmire kötelezi, amire *nem mindenki* hivatott, hanem oly dolgokra, melyektől minden ember örök üdvössége függ. Ha pl. a kisedet valaki visszaélással pappá szentelné, felnőtt korában az Egyház nem kötelezné akarata ellenére, hogy a nőtlenséget megtartsa, hanem megengedné, hogv világi pályán, világi ember módján éljen. Hogy azon-

ban a keresztény ember kötelezettségei egészen más természetűek, bővebb magyarázatra nem szorul.

De meg azután hányszor és hányszor vállalnak a szülők s gyámok a kiskorú gyermek nevében s annak *javára* kötelezettségeket, csinálnak szerződéseket, amelyeket az nagykorában természeti s állami jog alapján teljesíteni köteles. Miért ne képviselhetnék tehát a keresztyszülők a gyermeket oly ígéretben, melynek betöltése őt a legborzasztóbb katasztrófától, a pokoltól menti s a legdúsabb örökséghez, a mennyországához juttatja?!

És végül megkérdeztek-e minket, vajjon akarunk-e e világra születni? És ime mégis számtalan *emberi* kötelesség terheli vállunkat. Miért volna tehát igazságtalan, ha Isten és Egyház bennünket — megkérdezésünk nélkül — az újjászületésre meghív s az ezzel járó kötelességeket tőlünk megköveteli. Ez az utóbbi nehézség, melyet főképp *Erazmus* vetett a világba, nem egyéb, mint a magát *Istentől* minden áron emancipálni akaró emberi gőgnek találmánya.

Mikor kell a kisdedeket megkeresztelni?

Az új törvénykönyv előírja, hogy az újszülötteket *mielőbb* meg kell keresztelni s a plébánosoknak meghagyja, hogy a szülőket erre a súlyos kötelezettségükre minél gyakrabban s komolyabban figyelmeztessék. (770.)

Következésképen a szülők könnyen *halálosan*

vélkezhetnek, ha gyermekük keresztségét hetekig halogatják, főleg, ha a gyermek élete gyengesége folytán veszélyben forog.

Mindenesetre legjobb az újszülöttet még aznap vagy a rákövetkező napon keresztkúthoz vinni.

A kitett és talált gyermekek megkeresztelése.

A kitett és talált gyermekeket, ha csak szorgos vizsgálat után keresztségük be nem bizonyul, feltételesen meg kell keresztelni. (749. k.)

A nem katolikus szülők gyermekeinek megkeresztelése.

Nem katolikus szülők gyermekeit csupán a szülők beleegyezésével s abban az esetben szabad megkeresztelni, ha azok katolikus neveltetése biztosítva van. Halálveszély esetén azonban a szülők *tudtán kívül* is megkeresztelhetők. (750. k.) Ha az ily gyermek mégis meggyógyul, akkor valamiképen gondoskodni kell, hogy a keresztény törvényt, melyet a keresztség által magára vett, megtarthassa. Isteni jogon köteles a keresztény életmódra.

Világszerte nagy feltűnést keltett az az eset, mely a múlt század derekán az akkori pápai állam területén lejátászódott. A kis *Mortara Edgart*, gazdag zsidó család sarját, aki 1851 augusztus 26-án *Bolognában* született, midőn zsenge élete végveszélyben forgott, a családnál szolgáló jámbor katolikus cseléd, *Morisi Anna* megke-

resztelte. A gyermek — minden várakozás ellenére — mégis felépült. A dolog négy év multán kitudódott. A pápai kormány erre az isteni jogra támaszkodva a gyermeket 1858 február 28-án a szülőkől elvette, hogy keresztény nevelésben részesítse. A zsidóság erre világra szóló lármát csapott s *Francia-, Angol- s Poroszország* beavatkozását eszközölte ki. Mind hasztalan. A pápai kormány nem engedett. A vihar csak akkor csendesült, mikor az időközben felserdülő *Mortara Edgár Pius* maga önként kijelenté, hogy katolikus akar maradni, sőt a papi pályára készül. És csakugyan 1867-ben a lateráni kanonokrendbe lépett s szent életű pap, kiváló egyházi szónok s apostoli férfiú váltott belőle.

Szabad a nem katolikus szülőkől származó gyermeket akkor is megkeresztelni, ha az apa, anya s nagyszülők már nem élnek avagy jogukat a gyermekre elvesztették (pl. a gyermeket kitették, eladták) vagy azt semmikép sem gyakorolhatják. Az sem feltétlenül szükséges, hogy a gyermek katolikus nevelésébe mindkét szülő beleegyezését adja. Elég, ha a szülők vagy gyámok egyike erre kellő biztosítékot nyújt. Ha azonban a gyermek katolikus nevelése biztosítva nincs, akkor — ha csak halálvesztélyben nem forog — még a szülők kérésére sem szabad megkeresztelni.

Aki bár jogtalanul, de érvényesen nem katolikus szülők gyermekét megkeresztelte, annak katolikus neveléséről is gondoskodni tartozik.

Vegyes házások és aposztaták gyermekeinek megkeresztelése.

Vegyes, sőt aposztata katolikus házások gyermekeit — ha csak az egyik fél is kéri — meg kell keresztelni. Különben érthetetlen volna, mért közösi ki az Egyház alattvalóit, kik közé az említettek is tartoznak, ha gyermekeiket protestáns lelkésszel kereszteltetik avagy más vallásban neveltetik.

Koraszülöttek s magzatok megkeresztelése.

A hitnek s szeretetnek szelleme, mely az Egyházat eltölti, szükségképen megköveteli tőle, hogy a halhatatlan lélekről léte első pillanatától fogva gondoskodjék s azt minden lehető módon az ég számára megmentse. Ő *Krisztus* nyájának egyedül jogos, hivatott pásztora, az egyetlen kapu, amelyen át a lélek a mennyek országába juthat. Szükséges tehát, hogy ez a kapu minden lélek számára nyitva álljon.

Ez magyarázza meg, hogy Egyházunk elmegy a lehetőség legvégső határáig, csak hogy a megmentendő lélekhez jusson s azt a neki feltétlenül szükséges keresztségben részesítse.

Egyes rendkívüli esetekre nézve az új törvénykönyv így intézkedik.

Az anyaméhben senkit sem kell megkeresztelni, míg valószínű remény van, hogy születése után rendszeren megkeresztelhető. (746. k.)

Ámde, ha veszély van, hogy a gyermek mi-

előtt megszületnék, meg fog halni, akkor az orvos vagy szülésznő erre alkalmas eszközzel az anyaméhben keresztelje meg.

Az ily keresztséget azonban, ha a gyermek utóbb mégis megszületnék, feltételesen meg kell ismételni. (746. 5.)

Ha szülés közben kell a gyermeket megkeresztelni s a fej a napvilágra jött, ezt kell leönteni a szentségi szavak kíséretében s e keresztséget még feltételesen sem kell megismételni.

Ha azonban más testrész pl. kéz vagy láb jön napvilágra, ezt kell a keresztvízzel leönteni, de az ily keresztséget már utóbb a veszély múltán feltételesen meg kell ismételni.

Az áldott állapotban elhunytakra nézve a törvény így intézkedik: „Ha az áldott állapotban levő nő meghalt, a magzat azok által, kikhez tartozik, elvétetvén, ha biztosan él, feltétlenül megkeresztelendő, ha kétséges, hogy él-e, föltételesen keresztelendő“. (746. 4.)

„Gondoskodni kell — rendeli továbbá az új törvénykönyv, hogy *minden* koraszülött magzat, bármily időben született, ha biztosan él, feltétlenül, ha kétes, hogy él-e, feltételesen megkereszteltessék.“ (747. k.)

A burkot ilyenkor fel kell nyitni s a benne levő bármily fejletlen magzatot (embrió) langyos vízbe alá kell meríteni, elmondva közben a szentségi szavakat.

A szörnyszülötteket is legalább feltételesen meg kell keresztelni. (748. k.)

A kettős szörnyszülöttek (összenőtt ikrek) mindegyike feltétlenül keresztelendő meg. Ha kétséges, hogy két személlyel van-e dolgunk, az egyiket föltétlenül, a másikat feltételesen kereszteljük meg.¹

A felnőttek keresztelése.

Mióta a keresztség, mint isteni parancs, ki van hirdetve — ami legkésőbb az első pünkösöd napján megtörtént — azóta minden embernek lélekbénjáró kötelessége *mielőbb* megkeresztelkedni. Hogy azonban mekkora halasztás minősítendő e tekintetben súlyos véteteknek, csupán a körülmények tekintetbevételével s mérlegelésével állapítható meg több-kisebb bizonyossággal. Lehetnek esetek, midőn a fenyegető erkölcsi vagy anyagi veszélyek a keresztségnek évekre szóló kitolását is megokolttá teszik. Azonban semmi esetre sem halasztható — miként ezt hajdanában nem ritkán tették — a halál órájáig. Már a szentatyák felemelték szavukat eme visszaélés ellen s az erkölcstani írók feltétlenül súlyos bűnnek ítélik azt.

Az új törvénykönyv előírása szerint felnőttet csak akkor szabad a keresztkúthoz bocsátani,

¹ A feltételt mindig a körülmények szerint kell megformálnunk s legjobb azt a keresztelési formához kapcsolva ki is mondanunk. Pl. ha nem vagy megkeresztelve... ha élsz... ha ember vagy... ha e testrészen is megkeresztelhető vagy... én téged megkeresztellek az *Atyának és Fiúnak és Szentléleknek* nevében.

ha a hit dolgaiban alaposan oktatva s a szent cselekvényre kellőleg elő van készítve. (752. k.) Ismernie s hinnie kell a *Szentháromság*, a megtestesülés és a megváltás titkait, az Egyházzól, szentségekről, szentmiséről s imádságról szóló katolikus tanokat, az Isten s Egyház főbb parancsait s általában mindazt, ami őt a keresztény életre képessé teszi. Ki kell arra is oktatni, hogy a keresztség előtt élete bűneit meg kell bánnia.

Halálveszély esetén elégséges, ha a legfőbb hitigazságokat, a *Szentháromságot*, *megtestesülést* s *megváltást* eléje tartjuk, vele elfogadtatjuk s megígértetjük, hogy keresztény módon akar élni. (752. k.)

Önkívületi állapotban levőt csak akkor szabad megkeresztelni, ha valószínű, hogy megkeresztelkedési szándékát már megelőzőleg kifejezésre juttatta vagy most valami módon jelzi. Az ilyet azonban, ha felgyógyul s a keresztség érvényéhez gyanu fér, feltételesen újra meg kell keresztelni.

A kezdettől fogva esztelenek, hülyék, örültek a kisdedekkel egyformán bírálандók el s feltétlenül megkeresztelendők. Ha azonban vannak világos pillanataik, a keresztségben csak akkor részesítendők, ha ily alkalmakkor vágvukat, szándékukat eziránt kifejezték.

Nem keresztények felnőtt gyermekeinek megkeresztelése.

Nem kis nehézséget okozhat a lelkipásztornak, midőn a zsidóknak, mohamedánoknak, pogányoknak felnőtt, de még kiskorú gyermekei a keresztséghez kívánnak járulni.

Isteni jogon, de meg az Egyház tételes törvénye értelmében is mindaz, ki esze használatát már elérte, felnőttnek tekintendő s ha kéri, a keresztségben részesítendő. Igazságtalanság volna az üdv eme szükséges eszközét bárkitől is megtagadni, aki azt joggal kívánja.

Az *állami* törvények azonban ezt az egyéni jogot a legtöbb országban erősen s szigorúan korlátozzák. Így hazánkban az 1868. 53. t.-c. a betöltött 18-ik életév előtt — a halálveszély esetét kivéve — a másvallásra térést meg nem engedi.

Megeshetik tehát, hogy a lelkipásztornak *vagy* az állami törvénnyel, *vagy* a lelkiismeretével kell összeütközésbe jönnie. Nagyon világos, hogy ha az isteni s emberi törvényt összeegyeztetni nem lehet, akkor „inkább kell engedelmeskednünk Istennek, mint az embereknek“.

Ha azonban a keresztség súlyos veszéllyel fenyeget s a megkeresztelendő nagyobb veszély nélkül várhat, ajánlhatjuk neki, hogy szándéka kivitelét a megfelelő korig halassza el, vegye fel egyelőre a vágykeresztiséget s időközben a szentségek felvételétől eltekintve, folytasson keresz-

tény életet. Főleg az olyanokkal szemben kell óvatosan eljárunk, kiknek állhatatosságában koruk s körülményeik folytán alig bízhatunk. Vagyonosabb jelentkezőknek azt is tanácsolhatjuk, hogy a keresztséget valahol külföldön vegyék fel. Ha azonban a kiskorúak a keresztséget sürgetően kérik s a hitben való kitartásuk is biztosítva látszik, akkor a katolikus lelkipásztor mindig tudni fogja a kötelességét.

A felnőttek keresztségét — amennyiben nehézség nélkül lehet — a megyés főpásztornak be kell jelenteni, hogy azt ő maga vagy megbízottja nagyobb ünnepélyességgel végezze. (744. k.)

A keresztség ideje és helye.

A szükségbeli keresztséget bármikor és bárhol ki lehet szolgáltatni. (771. k.) Az ünnepélyes keresztelés mindennap végezhető. Szép s illő volna s az ősi Egyház gyakorlatának megfelelő, hogy a felnőttek megkeresztelése — főleg a püspöki s érseki székesegyházakban — nagyszombaton vagy pünkösd vigiliáján menne végbe. (772. k.)

Az ünnepélyes keresztelés helye a keresztkút, amelyet az Egyház rendesen a plébániatemplomban vagy rendkívüli esetekben egyéb templomban vagy nyilvános kápolnában állít fel.

A magánháznál való ünnepélyes keresztelest az Egyház nagyon ellenzi. Csupán a *püspök*,

rendkívüli esetekben, jogos és észszerű okból, belátása és lelkiismerete szerint engedheti azt meg. (776. k.)

A hittől áthatott középkor a baptisztériumokat, keresztelő kápolnákat a lehető legnagyobb művészettel emelte, márványoszlopokkal, lépcsőkkel s freskókkal ékesítette. Illő s méltó volna, hogy ma is legalább a keresztkútne valami ócska bútordarab legyen, hanem értékes márványból, ércből készüljön s oly díszes legyen, aminő csak tehetségunktől s buzgóságunktól telik. Hiszen a tabernákulumon kívül alig van egyéb, ami kegyeletünket inkább megérdemlené, mint a keresztkút.

Jegyzet. Igen jellemző a Református Dogmatikának álláspontja a keresztelés idejét s helyét illetőleg. Szóról-szóra közöljük, még a nyomtatás módját is utánozva: „*Mikor kell keresztelni?* A gyülekezeti (templomi) istentisztelet alkalmával... Egyik-másik gyülekezetünkben még megvan ez a „jó szokás“, pl. Komáromban vasárnap keresztelnek. Kivétel csak akkor fordul elő, *ha a római katolikus bába hatása alatt* (a pápás szükségkeresztség!) *beteg* csecsemőket hoznak keresztelni akkor, ha nincs istentisztelet“. (Heyns—Galambos: Ref. Dogmatika 1925.)

A gyakorlat megvilágítja a tant. A keresztség tehát — a protestáns felfogás szerint — a halálveszélyben forgó, esetleg elhalálozó gyermeknek vagy nem szükséges, vagy úgy sem használ, tehát voltaképen felesleges.

A keresztszülők.

A keresztszülők jogai és kötelességei.

Már ősidőktől fogva a keresztség kiszolgáltatásánál keresztszülők szerepelnek. Első nyomukra — úgy látszik — azokban a kezesekben akadunk, kik a zsidó s pogány megtérők őszinte szándékáról a püspök előtt szavatoltak. Később aztán ugyanezek a keresztségnél is segédkeztek s a keresztelőmedencéből kilépő lelki újszülöttre a jelképes hosszú fehér ruhát reáadták.

A keresztény közvélemény idők folyamán ennek a kezesi tisztnek mind mélyebb értelmet s jelentőséget tulajdonít. Főleg a gyermekkeresztelemnél lép előtérbe fontos hivatásuk, *Isten* s Egyház előtt képviselik az öntudatlan kisdedit, nevében leteszik a hitvallást s a keresztségi fogadalmat s ettől fogva lelki kalauzai lesznek az egész életben.

Már *szent Ágoston* így nyilatkozik róluk: „Az Anyaszentegyház, ez a gondos anya, mások lábát adja a gyermekeknek, hogy jöjjenek, mások szívét, hogy higgyenek, mások nyelvét, hogy vallást tegyenek“. Kötelmeiket pedig keresztyermekekkel szemben így fejt ki: „Intsétek őket a tiszta élet követésére, a bűn kerülésére, a katolikus hithez való ragaszkodásra, az *Isten* ígéjének szorgos hallgatására, a béke szeretetére, a papok s szülők őszinte tiszteletére“.

Ez a lelki viszony a keresztszülő s a keresztyermek között végre az Egyház által is szente-

sített lelki rokonsággá fejlődött, mely mint a testi rokonság közeli fokai, házassági akadályt létesít.

A keresztyermek tehát bizonyos értelemben keresztapja, anyja hatalma alá kerül. Ezeknek szent joguk és kötelességük lelki gyermeküket a jóra oktatni, vallás-erkölcsi életüket ellenőrizni s keresztyén neveltetésükről is gondoskodni, főleg ha a szülők azt elhanyagolnák, vagy elhalnának. A dolog fontosságából következik, hogy ez a kötelesség *igazi, valóságos és súlyos természetű*. Egyrészt tehát *nagy megtiszteltetés*, ha valakit a keresztszülői tisztségre felkérnek, de másrészt *hálára érdemes jócselekedet* azt nagylelkűen elfogadni, arra vállalkozni.

Az 1898-ban *Genfben* tragikus véget ért *Erzsébet* királynénk egy alkalommal a tiroli *Kampiglio* vidékén tett kirándulást. Terebélyes fa árnyékában pihen, mikor észreveszi, hogy egyik közeli ház ünnepibe öltözött lakói lótnak-futnak s szemlátomást nagy zavarban vannak. Megtudja, hogy újszülöttet kellene keresztvízre vinni, de az idő eljár s a keresztszülő nem érkezik. A királynő, akit senki sem ismert meg, erre nagylelkűen vállalkozik a keresztyenai tiszt betöltésére. A jó emberek a neve iránt érdeklődnek, hogy azt az újszülöttnak adják. „Ő az én nevem — felel a nagyasszony — ezen a vidéken szokatlan, adjuk inkább neki a legszebb nevet, mit ember viselhet, legyen a neve *Mária*.” Úgy is lett. Mikor aztán a szent cselekmény végbe-

mente után a saját nevét a plébánia anyakönyvébe beírta, a plébános csodálkozva látja, hogy a keresztanya nem kisebb, mint *Erzsébet, Ausztria* császárnéja.

A keresztszülői tisztség nagy fontosságából egyben az is, szorosan következik, hogy arra a szülők csupán *nagyon megbízható, vallásos, buzgó egyént válasszanak.*

Szép példát adott erre a szász *Henrik* herceg, aki midőn 1526 július 31-én másodszülött fia, *Ágoston* született, keresztapának nem valami magasrangú egyént, hanem a jámborságáról híres *chemnitz*i apátot, tehát tulajdon alattvalóját szólítá fel. A következő levelet intézte hozzá: „Miután kegyelmed iránt különös hajlandósággal viseltetünk, felkérjük szeretettel, hogy *Mária* mennybemenete után való szombat estéjére nálunk *Freiburgban* megjelenni s aztán vasárnap fiúunkat keresztény szokás szerint a keresztvízre tartani s így a mi és kedves nőnk komája lenni szíveskedjék. *Henrik*“.

Midőn pedig az apát a keresztelés után — szégyenségre hivatkozva — egy aranyat ajánlott fel keresztfiának ajándécul, a herceg így válaszolt: „Nem ilyesmire voltam én tekintettel, hanem egyedül az ön *buzgó imájára* s hogy igazi *jámbor keresztapát* keressek fiam számára“.

A keresztszülők helyes megválasztásában Egyházunk azzal is segítségünkre akar lenni, hogy megállapítja az *érvényes és megengedett* keresztapaság s anyaság feltételeit.

E tekintetben az új törvénykönyv következőleg intézkedik.

Ki lehet érvényesen keresztszülő?

Keresztszülő *érvényesen* csakis az lehet, aki:

1. meg van keresztelve, már tudja értelmét használni s van szándéka ezt a tisztséget elvállalni;

2. nem tartozik semmiféle eretnek vagy szakadár felekezethez, nincs marasztaló vagy nyilvánító ítélettel kiközösítve, az egyházjogi ténykedésekből kizárva s „infamisnak“ (becsületétől megfosztottnak) ítélve, továbbá nem letett vagy lefokozott egyházi férfiú;

3. nem atyja vagy anyja, vagy hitvese a megkeresztelendőnek;

4. a keresztelendő vagy szülői vagy gyámja vagy ezek hiánya esetén a keresztelő által ki van jelölve;

5. a keresztelendőt a keresztelekor személyesen vagy meghatalmazottja által érinti, tartja.

Hasztalan kérnénk fel tehát valakit a keresztülői tisztre, akiben az imént felsorolt feltételek nem valósulnak meg, pl. protestánst, zsidót stb. Az ilyen nem válik igazi keresztszülővé, még ha mint ilyen szerepel is a kereszteleSNél és beírják nevét az anyakönyvbe.

Ki lehet megengedetten keresztszülő?

Hogy pedig valaki nemcsak érvényesen, hanem egyúttal megengedett módon legyen keresztszülő, szükséges:

1. a 14-ik életév, ha csak a keresztelő jogos okból felmentést nem ad;

2. hogy az illető ne legyen nyilvános bűnös, pl. tisztán polgári vagy a katolikus Egyház által meg nem áldott vegyesházasságban élő; tovább nyilvános büntett miatt az Egyház által fenytett;

3. hogy ismerje a hit elemeit;

4. ne legyen szerzetes újonc vagy fogadalmas, hacsak *szükség nem kívánja* s ha van hozzá legalább helyi előljárójától *kifejezetten* adott engedélye;

5. ne legyen nagyobb rendekben levő klerikus (az alszerpaptól fölfelé), hacsak nincs püspöktől *kifejezetten* megadott engedélye.

Amíg tehát a szerzetesek (szerzetesnők) csak *szükség* esetén kaphatnak a keresztszülői tisztség betöltésére engedélyt, addig a püspökök papjaiknak minden különös nehézség nélkül megadhatják azt, amint *Magyarországban* tényleg meg is adták.

Egüeb egyházi törvények.

Az Egyház törvénye továbbá előírja, hogy keresztszülő egy vagy legfeljebb kettő legyen. Az előbbi esetben más nemű is lehet, az utóbbiban

egyiknek férfinak a másiknak nőnek kell lennie. (764. k.)

A megkeresztelt, a keresztelő s a keresztszülő között *lelki rokonság* támad, amely *házassági bontó akadályt* is alkot.

Célja ez utóbbinak főleg az, nehogy a lelki rokonság s az ezzel járó szorosabb viszony, ha házassági reményekkel párosul, szabadosabb viselkedésre s meg nem engedett bizalmaskodásra ürügyet szolgáltatasson.

Jegyzet. A protestáns álláspontot a keresztszülőség öskeresztény intézményét illetőleg a Ref. Dogmatika a következőben adja: ... a büszke mult írásban fennmaradt vaskos köteteiben olvasgatva, csak erősebbé vált ama nézetünk, hogy a mi keresztszülői intézményünk intakt maradványa a *pápás vallásnak*. Hogy a római katolikusoknak a maguk népegyházában szükségük volt, van és lesz a keresztszülőkre, hogy így az alrészekben is finom logikával felépített zárórendszerükben folytonossági hiba ne legyen: az nem szorul magyarázatra. De, hogy miért kellett nálunk is meghagyni ezt az értéktelen szokást, azt csakis a „külső fronton folytatott harcok“ számlájára lehet felírni, amikor ... az átalakulás reformációs vajudásában nem volt elég reformátori lendület ennek elsőprésére ... De céltudatos munkával, felvilágosító beszédekkel nagyban elő lehetne segíteni az ily felesleges külsőségek elhagyását. (W. Heyns-Galambos: Ref. Dogmatika. 252—253. l.)

A keresztség szertartásai

A keresztség őskorban.

Az a rendkívüli fontos szerep, melyet a keresztség szentsége a kereszvény ember életében betölt, csak annál szembeötlőbb volt az első időkben, midőn az újjászületésnek folyama két korszakot választott el azoknak szöges ellentétben levő világnézetével egyetemben. Mennyire megokolt volt főleg akkorában a nagy óvatosság az újonnan megtért zsidók s pogányokkal szemben és az a nagyszerű ünnepélyesség, mellyel őket az Egyház e fontos fordulóra állította! Egész életükre szóló felejthetetlen benyomásokat akart bennük kelteni. Hosszú, sokszor évekre nyúló próbának vetette őket alá, fokról-fokra készítgette őket az *Isten* országára, amelyet a szent keresztség nyitott meg előttük.

Magát a keresztség szertartását *Tertullian* így írja le a II. században: „Mielőtt a vízbe mennénk, az előljáró (püspök) kezébe fogadást tesszünk, hogy ellene mondunk az ördögnek, pompáinak és angyalainak. Ezután háromszor alámerítenek, majd kivezetnek bennünket a vízből és tejet és mézet ízlelünk, mint az egyetértés jele. E naptól kezdve egész héten át tartózkodunk a mindennapi fürdőtől“.

Jeruzsálemi szent Cyrill idejében († 386) a hitújjonosság intézménve, a kathekumenátus, már teljesen kialakult. A nagyböjt elején feljegyezték a megkeresztelendőknek neveit, meg-

tanították őket az apostoli hitvallásra s többször megismételt szertartások által törekedtek bennük a gonosz lélek hatalmát megtörni s őket a keresztség nagy napjára előkészíteni. Ez rendesen nagyszombat éjjelén ment végbe. *Szent Cyrill* így írja le:

„Először a baptisterium (keresztelőkápolna) előcsarnokába léptetek és vettétek a parancsot, hogy nyugat felé fordulva, kezeteiket felemelve a sátánnak ellene mondjátok. Ez azért van, mert nyugat a sötétség helye, az ördög pedig maga a sötétség; ezért a sötétségben van az ő ereje. Miután ti így képletesen nyugat felé tekintettetek, mindegyitek külön elmondá e szavakat: Ellened mondom neked, sátán és minden cselekedetened és minden pompádnak és minden szolgálodnak. Miután így a régi szövetség a pokollal és sátánnal felbomlott és szét van tépve, megnyílt előttetek a paradicsom, melyet maga *Isten* keleten ültetett. Ennek jelképezésére mondottátok el kelet felé fordulva: Hiszek az *Atyában*, a *Fióban*, a *Szentlélekben*, a bűnbánat keresztségében.

Az előcsarnokból beléptetek a *baptisterionba*, ahol levetettétek ruhátokat s vele a régi embert minden cselekedetével együtt, s mezítelenségtekkel jelképeztétek azt, ki a keresztfán ruhájától megfosztva függött. Ezután tetőtől talpig olajjal kentek meg benneteket, hogy a bűnnek nyomát letöröljék s a láthatatlan démonokat elűzzék. Majd kézenfogva vezettek titeket a vízmedencébe, miként a *Krisztust* a sírba s most még egy-

szer megkérdezték tőletek, hisztek-e az *Atyában*, *Fiúban* és *Szentlélekben*. Erre aztán háromszor alámerítettek titeket, hogy jelképezve legyen Krisztus háromnapos tartózkodása a sírban“. Így a keleti egyházban.

A római Egyházban a hitújoncok különböző osztályokban voltak sorozva készülségük foka szerint. A nagybőjt elején a püspök kihirdette előttük: „Itt a húsvét, irassátok be neveteket a keresztségre“. A jelentkezőket aztán a nagybőjt folyamán hétszeres „vizsgálatnak“ vetették alá, amelyeknél a mai keresztelés szertartásainak már majdnem minden elemét megtaláljuk.

Maga a keresztelés húsvét vigiliáján ment végbe, melyet *szent Ágoston* minden vigiliák anyjának nevez. A szertartások estefelé kezdődtek. Megáldották a húsvéti gyertyát s az ószövetségi Szentírásból vett hosszas olvasmányok után megszentelték a keresztvizet. Így aztán a keresztelésre a sor csak késő éjjel kerülhetett. Erre a megkereszteltek a papság és hívek seregétől kísérve a baptisterionból a főtemplomba vonultak, mely alkalomra nem ritkán az utcákat is kivilágították. A szentmise alatt, mely éjfél után kezdődött, már elénekelték az első *Alleluját* s az új keresztyének megáldoztak.

*

Leírjuk ezek után a keresztelést, ahogy azt *ma* szolgáltatja ki a római Egyház. Más a szertartása a felnőttek s más a kisdetek keresztségé-

nek. Mi ez utóbbit adjuk, mely sokkal gyakoribb, rövidebb s emellett a felnőttek keresztelésének lényeges s jellemző szertartásait is felöleli.

A kisdedek keresztségének szertartásai.

Mindazokat az imákat és szertartásokat, melyeket Egyházunk a kisdedek keresztelésekor végez, három csoportba oszthatjuk. Némelyek még a keresztkúthoz való járulás előtt mennek végbe, mások a keresztkútnál a keresztelést közvetlen megelőzik, ismét mások követik azt. Az első csoport élénken élénk állítja a megigazulásra való előkészület folyamatát, a második magát a megigazulást, a harmadik pedig annak gyümölcseit.

I. A keresztelés előtti szertartások.

a) *A keresztelendő fogadása.* A keresztpát, anyát, karján a kisdeddal az Egyház szolgája, a pap, a templom tornácában vagy a sekrestyében fogadja. „Akik még nem szentelték magukat *Krisztusnak* — mondja ez ügyben *Borromei szent Károly* — nem méltók, hogy a hívek módjára az Úr házába lépjenek.“ Csak a keresztség nyitja meg számukra a templom, az Anyaszentegyház s a mennyország kapuit.

b) *A pap megkérdi a keresztelendő nevét.* Ősi szokás az újjászületés alkalmával a névadományozása. Ez lesz az illetőnek keresztnéve. Ennek választása a szülőknek, illetőleg a felnőtt keresztelendőnek joga. Keresztnévnek

mindig valamely *szentnek* nevét válasszuk, aki a megkereszteltnek különös mennyei *pártfogója* lesz. Ha mégis pogány nevet választanánk, csatoljuk ehhez egyik *szentnek* nevét is.

c) *A kereszstelendőhöz intézett kérdések s oktatás.* „Mit kívánsz az Anyaszentegyháztól?“ veti fel a keresztelő pap a kérdést. „Hitet“ feleli a megkeresztelendő keresztszülője ajka által. „És mit ad neked a hit?“ kérdi tovább a pap. „Örök életet“ válaszolja a keresztszülő a gyermek nevében. „Ha tehát az örök életre be akarsz menni — jelenti ki erre a pap ünnepélyesen —, tartsd meg a parancsokat: Szeresd a te Uradat *Istenedet* teljes szívedből, teljes elmédből és felebaráti szeretettel, mint tennenmagadat.“

E szavakkal tömören megjelöli az Egyház — mondhatnók — az egész kereszténység lényegét. A hit, ha tevékeny szeretettel párosul, megadja az örök élet reményét s megszerzi annak leglényegesebb feltételét: a megigazulást.

Majd háromszoros felszólítás következik az Egyházat képviselő pap részéről: „Ellene mondasz-e az ördögnek? És minden pompáinak? és minden cselekedeteinek?“ A megkeresztelendő mindannyiszor azt feleli: „Ellene“. Ez az ellenmondás ősi szokás, melyet *Tertullian* s *szent Vazul* már az apostoloktól származtatnak. A keresztény tehát szakítani tartozik az ördöggel s annak minden cselekedetével, nevezetesen a világgal, melynek a sátán a fejedelme s melyet *szent János*nál jobban soha senki meg nem ha-

tározott: „Minden, ami a világon vagyon — mondja az apostol —, a test kívánsága, a szemek kívánsága és az élet kevésége“. (I. Jn. 2. 16.) Le kell mondanja az ördög pompájáról, amely alatt az ősi Egyház főleg azokat a színjátékokat s fényes körmeneteket értette, amelyeket a pogányok a bálványok tiszteletére tartottak s amelyek rendszerint a legundokabb szemérmertlenségekkel voltak kapcsolatosak. Mondanunk szinte felesleges, hogy ez az ellenmondás ma sem elavult cerimónia. A világ végéig megmarad mélységes értelme s jelentősége.

Erre a keresztelendő a pap felszólítására leteszi a hitvallást Egyházunk legfőbb igazságaira, mit az mindenha megkövetelt olyanoktól, kik tőle a keresztvizet kérték.

Már *Filep* diakonus a keresztség után kívánczó szerecsen kincstáros elé feltételül szabja: „Ha hiszesz teljes szívedből, szabad. És amaz felelvén mondá: Hiszem, hogy *Jézus Krisztus* az *Isten* fia. És megállítá a szekeret és leszállának mindketten a vízbe, *Filep* és a főtiszt, és megkeresztelé őt“. (Ap. cs. 8. 37. 38.)

d) Ezután a pap *háromszor gyengén ráfúj* a megkeresztelendő arcára, miközben így szól: „Menj ki tőle, tisztátalan lélek és adj helyet a *Szentléleknek*“. Ez a háromszoros ráfuvás jelzi a sátán kiűzését s a *Szentlélek* közlését, mit a szent keresztség eszközöl.

e) *A keresztjellel való megjelölés*. Most a pap a keresztelendő homlokát s mellét kereszttel je-

lőli meg e szavak kíséretében: „Fogadd a kereszttel jelét homlokodon s szíveden, fogadd hívő lélekkel a mennyei parancsokat s úgy viseld magad, hogy *Isten* temploma lehess ezentúl“.

A homloknak kereszttel való megjelölése a hit bátor megvallására figyelmezteti a kereszttelendő, a mellre vont kereszttel pedig arra inti, hogy hité szerint éljen s ily módon egykor eljusson az újjászületés dicsőségébe, miként ezt a nyomban rákövetkező ima szépen kifejezi.

f) Ezután a pap imádság közben jobbját a kereszttelendő fejére teszi, jelezve ezzel az Egyháznak reája kiterjedő oltalmát.

g) Erre a só megáldása s megízlettetése következik, mi e szavak kíséretében történik: „Vedd a bölcsesség savát, hogy elnyerd az örök életet. Amen“.

A só ugyanis az ételeket megóvjaa a rothadástól s ízletessé teszi azokat. Ezáltal a természetfeletti bölcsességnek találó jelképe.

h) Majd végbemegy az ünnepélyes *exorcizmus* (ördögűzés). Ez távolról sem jelenti azt, mintha az Egyház a kereszttelendőben ördögtől megszálottat látna. Azonban az ember az áteredő bűn folytán bizonyos értelemben a gonosz lélek hatalma alatt van. Ezt akarja az *exorcizmus* megtörni. Az *exorcizmus* kiegészítője a *homlokra vont kereszttel*, amelyet az Egyház mintegy védőszerül ad a sátán támadásai ellen, továbbá a *kézfeltétel*, mely alatt a kereszttelendő Istent arra

kéri, adjon a megkeresztelendőnek előmenetelt a keresztlény hitben és életben, adjon lelkének világosságot, szívének tisztaságot s megszentelődést.

A római szertartáskönyv szerint ezután nyomban a templomba való bevezetés következik. Az *esztergomi* szertartáskönyv azonban itt még közbeiktatja az evangéliumnak egyik rövid, kedves szövegét, mely visszatükrözi az isteni *Mesternek* a gyermekek iránt tanúsított gyengéd szeretetét.

i) A pap ugyanis felolvassa *szent Máté* evangéliumának 19-ik részéből a 13—15. versét, amelyben el van mondva, mint hozzák az anyák *Jézushoz* kisdedeiket, mint áldja meg őket az *Úr*, kijelentve, hogy „ilyeneké a mennyeknek országa“.

Erre nyomban a keresztelő elmondhatja a keresztelendő nevében a Miatyánkot, Üdvözlégyet s a Hiszekegyet. A római szertartáskönyv szerint ez már a templombamenet közben történik.

Az őskeresztény időkben előbb a Hiszekegyet s csupán *utána* a Miatyánkot mondták el. A cél ugyanis itt nem az ima, hanem az oktatás a hitre s az imádságra. Azért is előzi meg a Hiszekegy a Miatyánkot. Előbb kell ugyanis ismernünk a hitigazságokat s csak aztán lehet szó Istennek tetsző imádságról.

Az *esztergomi* szertartáskönyv szerint ugyancsak még a sekrestyében (a római szokás szerint pedig már a templomban) megy végbe:

f) „a megnyitás titka“, miként ezt már *szent Ambrus* nevezi.

A pap ugyanis — az Üdvözítő egyik csodájára emlékeztetve — nyálához kevés hamut elegyít, „sarat csinál“. Ezzel megérinti a kereszstelendő *füleit* e szavakkal: „Efeta, vagyis nyíljál meg“, majd az *orrát*, szólván: „Kellemes illatra“. S aztán hozzáteszi: „Te pedig fuss el, sátán, mert elközelített *Isten* országa“.

A külső érzékeknek ez a megszentelése azt célozza, hogy a megkereszтелendő lelki hallása és ízlése fogékonnyá váljék az isteni dolgok megismerésére s hívő elfogadására.

h) *A templomba való bevezetés*. Most a pap stóláját a kisdredre fekteti, így szólítva meg őt: „Isten templomába lépj be, hogy részed legyen *Krisztussal* az örök életben“.

Ezzel aztán a keresztszülők a kisdreddel a pap nyomában a keresztkúthoz vonulnak.

II. *A keresztkútnál alkalmazott, kereszтелést megelőző szertartások.*

a) *A keresztségi fogadalom letétele*. Miután a pap a keresztszülökhöz intézett kérdés s a tőlük kapott felelet által megbizonyosodott, hogy a gyermek *még nincs megkeresztelve*, a kereszтелést közvetlenül megelőző szertartásokba kezd. Nevezetesen felszólítja a megkereszтелendőt, hogy újra, mintegy elhatározóan s véglegesen *mondjon ellen a sátánnak*, minden pompájának s cselekedeteinek. Miután pedig ezt a keresztszülők a gyermek nevében megtették,

b) a pap megkeni a kisedet mellén és vállai között keresztalakban a katechumenek olajával. Ez a kenés jelzi s kieszközli a keresztelendő számára a bátorságot és erőt a kereszt hordozására s az állhatatosságot a kísértések s üldözések viharáiban.

c) Mindeztideig a szertartások violaszínű stólában mentek végbe, mintegy a bánat s gyász jegyében. Most a pap fehérszínű stólát ölt, mert abba a cselekvénybe készül fogni, amely minden örömmek, diadalnak s dicsőségnek forrása.

d) Közvetlenül a keresztelés előtt még egyszer s utoljára felszólítja az Egyház a keresztelendőt, fejezze ki hitét az *Atyában*, *Fiúban* s *Szentlélekben*, az Anyaszentegyházban, a szentek egyességében, a bűnök bocsánatában, a test föltámadásában s az örök életben; nemkülönben jelentse ki nyilván s határozottan, fel akarja-e venni a szent keresztséget s ezzel kész-e magára venni a krisztusi édes igát s kedves terhet.

e) Erre aztán végrehajtja a pap a nagyszerű, életre s örökkévalóságra legjelentősebb cselekvényt: **leönti háromszor keresztben a kised fejét, elmondva közben a Krisztustól rendelt szavakat: „N., én téged megkeresztellek az Atyának és Fiúnak és Szentléleknek nevében“.**

III. A keresztelést követő szertartások.

a) A pap az újjászületés fürdőjében lemosott gyermek feje tetejét keresztalakban *krizmával keni meg*. „A mindenható Isten — szól közben —, ki téged a vízből s *Szentlélekből* újjá

szült s neked minden bűneidet megbocsátá, kenjen meg téged az üdvösség krizmájával az örök életre *Krisztus Jézusban*. Amen. Béke veled.“

Ez a krizmával való kenés azoknak az ősi időknék emléke, midőn még rendszerint a püspök keresztelt s nyomban aztán a megkereszteltet a bémálás szentségében is részesíté. Ma már csak hatásos jelképe ez annak a királyi papságnak, melyre az új keresztény fel van avatva s figyelmeztetés, hogy miként a krizmát a beléje kevert balzsam illatossá teszi, úgy egyedül a keresztény erény s életszentség az, mely *Isten Lelkét* gyönyörködteti.

b) *A keresztési fehér öltöny*. Hajdan a megkereszteltekre, amint a baptizterion medencéjéből kiléptek, fehér öltönyt adtak, amelyet ők a kereszttségben visszanyert ártatlanság jeléül egészen fehérvasárnapig hordottak. „Fehér köntöst öltöttél magadra — mondja *szent Ambrus* — annak jeléül, hogy kivetköztél a bűn burkából s az ártatlanság tiszta öltönyét vetted magadra.“

Nagy Konstantin császárról olvassuk, hogy élete végén *Nicomedia* városában megkeresztelkedvén, ragyogó fehér köntöst vett fel s többé fejedelmi bíboráról tudni sem akart. Ennek a régi, mélyértelmű szokásnak emléke az a szertartás, midőn a pap a megkeresztelt, illetőleg az őt képviselő keresztszülő kezébe fehér ruhácskát ad, mondván: „Vedd e fehér ruhát s vidd azt szeplőtelenül *Krisztus* bírói széke elé az örök életre. Amen“.

A vandalog által támasztott egyházüldözések alkalmával bizonyos *Elpidoforus* nevű aposztata keresztény volt megbízva, hogy hajdani hitsorsosait a lehető legkegyetlenebb módon üldözzé, zaklassa. Egy alkalommal tulajdon keresztapja, *Muritta* diakonus került ítélőszéke elé. Ez hirtelen fehér öltönyt vont elő ruhája alól s így szólt: „Ez a fehér ruha, ez a keresztségi öltöny lesz, *Elpidoforus*, a te vádlód, ha majd az isteni Bíró az ő dicsőségében eljövend. Ime gondosan megőriztem azt, jeléül a te vesztednek s kárhozatodnak. Ez az öltöny volt rajtad, ártatlanon, mikor a keresztvízből kiléptél, ez lesz vádlód s kárhozatod, midőn majd a pokol fúze vesz téged körül. Te ugyanis mint ruhát vetted magadra a kárhozatot, mikor meggyaláztad s elprédáltad a keresztségi s hit-malasztot“.

c) *Végezetül égő gyertyát nyujt át a pap a megkereszteltet képviselő lelki szülőinek kezébe. Emlékeztetés ez az Úrnak a tíz szűzről mondott gyönyörű példabeszédére. A léleknek a megszentelő malaszt soha ki nem aluvó mécsesével kell várnia az isteni Völegényt, de egyben figyelmeztetés is az Úr szavára: „Úgy világoskodjék a ti világosságtok az emberek előtt, hogy lássák jócselekedeteiteket s dicsőítsék Atyátokat, ki mennyekben vagyon“.* (Mt. 5. 16.)

d) Búcsúzóul az őskeresztény üdvözléssel: „Menj békével s az Úr legyen veled“ — bocsátja az Egyház az élet nagy útjára legújabb hívét, szeretett gyermekét.

A felnőttek keresztelese.

A felnőttek keresztelési szertartásai főbb vonásokban az elmondottakkal megegyezők. Különösen említésre méltónak találjuk azt, hogy a felnőtt keresztelendőnek éhgyomorral illik lennie annál is inkább, hogy a keresztséget követő szentmisén a szentáldozáshoz is járulhasson. Ha püspök van jelen, a megkereszteltet rendesen nyomban meg is bérálja.

* * *

A görög keresztelési szertartások a rómainál meglehetősen eltérők, szintén igen szépek s kifejezéssel teljesek. Ehelyütt is megemlítjük, hogy a görög szertartású pap a kereszteltet mindjárt a bérálás szentségében is részesíti. Ezt nálunk, a római ritusban, az egyszerű áldozópap érvényesen nem teheti.

Keresztségre vonatkozó egyéb egyházi törvények.

Összegezzünk még ehelyütt néhány egyházi törvényt, melyek katolikus közönségünket némiképen érdekelhetik.

Az ünnepélyes keresztségnak, miként imént említettük, kétféle szertartása van: egyik a felnőttek, másik a kisdetek keresztelésénél van alkalmazásban.

A megyéspüspök fontos okokból megengedheti, hogy a felnőtt keresztelésénél is a kisdetek keresztelési szertartását használják. (755. k.)

Ha a szükség-keresztiséget világi egyén szolgáltatja ki, csakis a lényeges teendőt végezheti, t. i. a vízzel való leöntést az előírt szavak kíséretében. (759. k.) Az így elmaradt *szertartásokat* később — hacsak lehet — a pap a templomban *pótolja*. (759. k.)

Kivételt alkotnak a felnőtt megtérő eretnekek, kiknél az elmaradt szertartásokat még akkor sem kell pótolni, ha feltételelesen újra megkereszteljük őket. (759. k.)

Vegyes szertartású katolikus hívek gyermekeit az apa szertartása szerint kell megkeresztelni. Ezt hazánkban az 1814 október 4-iki királyi rendelet is így írja elő. Ha azonban valakit rászedve vagy végszükség esetén idegen szertartású pap keresztelt meg: ezzel az illető még nem lett annak a szertartásnak híve. (98. k.) Ha a vegyes szertartású szülők közül csak az egyik katolikus, a gyermek feltétlenül a katolikus szertartás szerint keresztelendő meg. (756. k.)

★ ★ ★

A megkereszteltnek nevét s egyéb személyi adatait be kell jegyezni a plébániai **egyházi anyakönyvbe**. (470. k.) Ez a fontos egyházi törvény a polgári anyakönyvelés behozatalával sem veszített jelentőségéből. Csupán a keresztelőlevél (nem pedig a polg. anyakönyvi kivonat) igazolhatja hitelesen, hogy mi *keresztények* vagyunk; azért ezt az Egyház számos esetben, nevezetesen a házasulandóktól, továbbá a papi pá-

lyára vagy szerzetbe lépőktől méltán megköveteli.

Néhány következtetés.

Nem végezhetjük be a keresztségről szóló értekezésünket anélkül, hogy még egynémely következtetést a gyakorlati élet számára az elmondottakból le ne vonnánk.

Először nem szabad túrnünk, hogy az újjászületés szent forrása, a keresztség, a társadalomban *elduguljon*. Miként a Bethuliát ostromló *Holofernes* haditervét főleg arra építé, hogy a kutakat s forrásokat a várostól elzárja, így a sátn is minden erejét s ügyességét latbaveti, csak-hogy az emberiséget a keresztvíztől megfossza. És tényleg vannak jelenségek, melyek e tekintetben nem kis aggodalomra adnak okot. *Európa* nagyobb városaiban százezrek élnek már, kik hithű keresztény ősöktől származtak, de maguk *már nincsenek megkeresztelve*. A protestantizmusnak üres, pusztán csak bizalmi hite s a szentségekről vallott hamis elve lassankint szűkségekpen a racionalizmusba, teljes hitetlenségbe s pogányságba olvad fel s ezzel a kegyelmek első s legszükségesebb csatornája kiszáradt miliók számára.

Küzdjünk írásban s szóban, főleg a felvilágosítás fegyverével minden kereszténytelen irányzat, nevezetesen a keresztséget mellőzni akaró mérnyletek ellen.

Egy másik következtetés mi magunkat illet.

És ez: a mélységes *hála* az isteni Gondviselés iránt, ki minket a keresztség malasztjával megajándékozott s a kereszteni méltósággal kitüntetett; de egyben a felelősségérzet s bizonyos félelem, mert „mindattól, kinek sok adatott, sok követeltetik, és akire sokat bízta, többet kívánnak attól“. (Lk. 12. 48.)

A szentatyák irataiban minduntalan visszatérnek ezek a gondolatok. „A szent keresztség — mondja *Nazianzi szent Gergely* — *Isten* jótéteményei között a legkiválóbb s legdrágább... Meg kell győződve lennünk, hogy a keresztség nem egyéb, mint *Istennel* kötött szövetség egy jobb, egy tisztább élet követésére. Azért legnagyobb félelemmel kell eltelve lennünk s lelkünket a legnagyobb vigyázattal őriznünk.“

„Ő, kereszteny — kiált fel *szent Leó* — ismerd meg méltóságodat! Te az isteni természetnek lettél részese, nehogy gonosz életmódoddal a régi aljassághoz visszatérj! Jusson eszedbe, hogy minő főnek, minő testnek lettél tagja. Gondold meg, hogy a sötétség hatalmától megszabadulva, *Isten* országának világosságába vezettek be. El ne feledd, hogy a keresztség által a *Szentlélek* temploma lettél. Ó, ne kergess ki ily lakót a bűn által magadból, ne vesd magad újra alá a sátán rabszolgaságának. *Krisztus* vére a leváltságbéréd, aki igazságban fog egykor megítélni téged.“

Aranyszájú szent János pedig így ír: „Hallottuk, hova emelt bennünket az isteni méltatás,

mily magasra helyezett minket *Isten* atyai kegyelme. Tartsuk magunkat tehát *Isten* gyermekeinek, viseljük magunkat méltóan nemzetségünkhöz! Élünk az égnek, törekedjünk *Atyánkhoz* hasonlók lenni! El ne veszítsük a bűn által, mit a malaszt által nyertünk!”

E végből igen üdvös és tanácsos nem csupán első szentáldozásunk napján, hanem minél gyakrabban *keresztségi fogadalmunkat* megújítanunk. Az őskeresztény időkben szokásban volt nem a születésnapot, hanem a *keresztelés napját* megünnepelni s ez alkalommal a keresztségi fogadalmat felfrissíteni, megújítani. „Mert mit használ vala születnünk, ha meg nem váltattunk volna?” (Exultet.) A megváltás gyümölcseit pedig elsősorban a szent keresztség alkalmazza ránk. Ezért nevezi már *Nazianzi szent Gergely* a keresztelési napot és évfordulót „a ragyogó világosság napjának”. Miért is ne tehetnénk mi is ünnepélyessé — a keresztségi fogadalom megújítása által — minden vasárnapot? Mennyire élesztené ez bennünk a hit szellemét s a nemes keresztény büszkeséget!

Megható példát adott a keresztségi fogadalom felújítására egyik hazánkfia, *Geramb*, aki a Szentföldet bejárva többek között a *Jordánhoz* is elzarándokolt. A szent folyó partján — mint utinaplója elárulja — így imádkozott: „*Én Istenem! Mindenható és legjóságosabb, irgalmas Isten! Itt vagyok, hogy azon a helyen, ahol szent Fiad, az én Megváltóm, megkeresztelkedett, ke-*

resztségem szent fogadalmát megújítsam. Ellene mondok az ördögnek, minden pompájának s cselekedetének s neked adom át teljes magamat. Téged kívánlak szeretni s neked szolgálni utolsó lehelletemig!“

M. I. N. D.

Források:

Mihályfi Á.: Az emberek megszentelése.

Nagy A.: Hitelemzés példákban.

Noldin H.: Summa Theol. Moralis. III. (1920.)

Pohle I.: Lehrbuch der Dogmatik. III.

Schütz A.: Dogmatika. II.

Tanqueray A.: Synopsis Theol. Dogmaticae. III.

A Keresztény Kis Könyvtár sorozatában eddig a következő számok jelentek meg :

.....

1. Müller Lajos : **Az első parancs.**
2. Müller Lajos : **A második parancs.**
3. Müller Lajos : **A harmadik parancs.**
4. Müller Lajos : **A negyedik parancs.**
5. Müller Lajos : **Az ötödik parancs.**
6. Müller Lajos : **A VI. és IX. parancs.**
7. Müller Lajos : **A VII. és X. parancs.**
8. Müller Lajos : **A nyolcadik parancs.**
9. Dr. Nyisztor Z. : **Baptisták és adventisták.**
10. **Szociáldemokrácia és kereszténység.**
11. Dr. Schermann Egyed : **A bűcsú.**
12. Müller Lajos : **Az isteni erények. I. A hit és remény.**
13. Müller Lajos : **Az isteni erények. II. A szeretet.**
14. Dr. Nyisztor Z. : **Szekták Magyarországon.**
(Methodisták, Nazarénusok, Üdv hadserege stb.)
15. Müller Lajos : **Az anyaszentegyház öt parancsa.**
16. Müller Lajos : **Az isteni malasztról. Bevezető a hét szentséghez.**
17. Müller Lajos : **A keresztség.**
18. Müller Lajos : **A bérnálás.**
19. Dr. Nyisztor Zoltán : **Modern babonák.**